

Rapport Commissie kerkelijke adviezen (CKA)

Voor de Synode Best 2026

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1 Opdracht vorige synode	5
2 Adviesfunctie CKA (opdracht 1, 4, 6 t/m 9)	5
2.1 Adviseren als kerntaak	5
2.2 Adviezen in soorten en maten	5
2.3 Terugkerende thema's in de advisering	6
2.4 Advies bij emeritering	6
2.5 Advisering beschreven in procedures	7
2.6 Zorg over vergaderingen die handelen zonder advies	7
2.7 Preventief werken en bekendheid bevorderen	7
3 'Kerkelijke VOG' (opdracht 2)	7
3.1 Aanleiding	7
3.2 Vraagstelling	8
3.3 Mogelijke oplossingsrichtingen	8
3.4 Samenvattend	12
3.5 Concept besluittekst	12
4 Commissie pastoraat aan predikanten (opdracht 3)	13
4.1 Proces	13
4.2. Onderliggend rapport aan de Synode Deventer 2023	13
4.3 Werkveld en werkwijze	15
4.4 Financiën	16
4.5 Concept besluitteksten	16
5 Afstemming met andere gremia (opdracht 5)	17
5.1 Overleg met ICG, CKO, SKW en KP	17
5.2 Afstemming met SKW over de MediatorPool	17
5.3 Contact met CGMV en SKW over advisering bij ziekmelding en losmaking	17
6 Kerkorde en regelingen (opdracht 10 t/m 13)	18
6.1 Corrigeren fout in LR B4 goedkeuring aanvaarde roeping	18
6.2 Toevoegen voetnoten over het opnieuw ondertekenen na overdracht van toezicht	18
6.3 Landelijke regeling over het toezicht op de predikant	19
6.4 Aanvulling kerkorde artikel B6, rechtspositie predikant	21
6.5 Aanpassing LR B9 emeritaat – gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid	22

6.6	Aanpassing LR B9 emeritaat – bericht aan SKW; publicatie van akten op de website	23
6.7	Aanpassing LR B11 non-actiefstelling predikant	24
6.8	Aanpassing LR B13 en LR B18, schorsing predikant/ouderling of diaken – communicatie	24
6.9	Aanpassing LR B13 en LR B18, schorsing predikant/ouderling of diaken – reden afzetting	24
6.10	Aanvulling LR B13 en B18 afzetting predikant/ouderling of diaken	25
6.11	Aanpassing LR B21 klachtrecht seksueel misbruik	25
6.12	Nadere aanduiding landelijke regelingen	25
6.13	www.kerkrecht.nl	26
6.14	Advies bij wijziging van de kerkorde en publicatie van de kerkorde	26
7	Beschikbaar stellen eerdere rapporten en besluiten (aanvullende opdracht)	26
8	Overleg Geschilbehandeling en ICG	26
	Werkzaamheden Interkerkelijke Commissie Geschilbehandeling (ICG)	27
9	DeputatenOverleg Eenheid	30
10	Participatie werkgroep ambt	31
11	Vrijgestelde secretaris	31
12	Samenstelling CKA	31
13	Nieuwe (algemene) opdracht	31
14	Financiën	32
	Bijlagen	33
	Bijlage 1: Opdracht van de CKA in de afgelopen periode	33
	Bijlage 2: Overzicht van adviesvragen	34
	Bijlage 3: Oude concept besluittekst CPP en antwoord moderamen Synode Deventer 2023	37
	Bijlage 4: Totaal van voorgestelde besluitteksten	38
	Bijlage 5: Samenstelling commissie	42

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Nederlandse Gereformeerde Kerken. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met de commissie ondersteuning synode via: cos@ngk.nl.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Inleiding

Als commissie kerkelijke adviezen (CKA) zijn we, nu we dit rapport schrijven, pas zo'n drie jaar onderweg. Maar wat is er al veel gepasseerd. Ons werk begon per 1 mei 2023, toen de beide kerkverbanden GKv en NGK één werden. Vrij kort na onze start hebben we gerapporteerd aan de Synode van Deventer 2023. Veel was er toen nog niet te melden. De synode gaf ons kort gezegd de opdracht om verder te werken zoals we begonnen waren. Nu we een eerste volledige periode gediend hebben, is het tijd voor een inhoudelijk verslag.

De CKA heeft gedaan wat haar naam zegt: we hebben de kerken gediend met (veel) adviezen. Onze naamsbekendheid is duidelijk vergroot. We communiceren regelmatig over onze activiteiten en publiceren algemene adviezen (FAQ's). Voor een eerste kennismaking zie www.ngk.nl/commissies/commissie-kerkelijke-adviezen en www.ngk.nl/kerkorde.

Voor we rapporteren over onze opdrachten halen we graag enkele aspecten van ons CKA-werk naar voren. Als eerste: de oorspronkelijk veertien leden tellende commissie is sterk gegroeid in de interne samenwerking. De persoonlijke verhoudingen zijn goed en de samenwerking verloopt soepel. We hebben veel energie gegeven aan het bespreken en beschrijven van onze werkwijze. We vinden het van belang om die duidelijk vast te leggen. Zo maken we onze ervaringen bruikbaar als ondersteuning voor adviesteams bij volgende situaties. We bespreken casussen en evalueren ons werk om gezamenlijk te leren hoe we advies kunnen geven.

De variatie in de gegeven adviezen is bijzonder groot. Aan de ene kant van het spectrum krijgen we vragen over de kerkorde of de landelijke regelingen die we gemakkelijk kunnen beantwoorden. Aan het andere uiterste gaat het om adviezen over situaties van schorsing en afzetting. Zulke situaties hebben enorme impact op veel betrokkenen. Veel adviezen vragen daarom om een hoge mate van zorgvuldigheid. Niet alleen met betrekking tot de kerkrechtelijke aspecten maar ook wat betreft de persoonlijke verhoudingen. Dit soort adviezen vraagt veel energie van de leden van de commissie.

Als derde noemen we alvast wat we verderop in ons rapport schrijven: we hebben het initiatief genomen om te overleggen met andere gremia die betrokken kunnen zijn bij spanningen tussen kerkenraad en predikant. Het doel was om zicht te krijgen op elkaars rollen, knelpunten te benoemen en de onderlinge samenwerking te faciliteren. Dit overleg is door alle betrokkene zeer gewaardeerd en wordt nu jaarlijks herhaald.

Ten slotte noemen we wat vaak in onze besprekingen terugkeert: binnen de grenzen van de kerkorde en de landelijke regelingen zoekt de CKA nadrukkelijk de vrede voor alle betrokken partijen.

1 Opdracht vorige synode

De Synode Deventer 2023 handhaafde voor de CKA de opdrachten die de LV/GS Zoetermeer 2022 haar gaf. Globaal samengevat is het dit:

- adviseren op het gebied van kerkorde en kerkrecht; daarbij gaat het voor een deel om adviezen die een kerkenraad volgens de landelijke regelingen móet vragen;
- inventariseren of er wijzigingen nodig zijn in de kerkorde of de landelijke regelingen;
- nadenken of er een soort 'kerkelijke VOG' moet komen om te voorkomen dat iemand (na bijvoorbeeld afgezet te zijn) zomaar weer in de kerk aan het werk kan;
- onderzoeken of er pastorale hulp georganiseerd kan en moet worden voor predikanten als hun ambtsdienst onvrijwillig eindigt (bij losmaking en dergelijke);
- waardevolle rapporten e.d. van eerdere GKv-synodes en NGK-LV's beschikbaar maken;
- deelnemen in DOE (DeputatenOverleg Eenheid) en de kerkelijke inbedding zijn voor ICG (Interkerkelijke Commissie Geschilbehandeling).

In bijlage 1 staat de volledige opdracht die de synode ons meegaf. In dit rapport volgen we zo veel mogelijk de structuur van deze opdrachten.

2 Adviesfunctie CKA (opdracht 1, 4, 6 t/m 9)

Kort samengevat: advisering is een kerntaak van de CKA. Er zijn veel adviezen gegeven. Men weet de CKA steeds beter te vinden. We blijven werken aan meer bekendheid en aan voorlichting. Ook omdat we soms merken dat kerken of regionale vergaderingen eigen wegen gaan.

2.1 Adviseren als kerntaak

Bij de eenwording van NGK en GKv is het werkveld van kerkorde en kerkrecht verdeeld over drie commissies. De commissie kerkelijke onderzoeken (CKO) geeft bindende oordelen over personen en financiële regelingen, in situaties waarin de regelingen dat voorschrijven. Het college voor het kerkelijk beroep (CKB) doet rechterlijke uitspraken wanneer iemand in beroep gaat. De commissie kerkelijke adviezen (CKA) doet wat haar naam zegt: wij adviseren, meestal gevraagd maar ook ongevraagd, dus in concrete situaties én met algemene adviezen.

Onze adviezen zijn niet bindend. Wij beslissen niet, maar helpen anderen om te beslissen. We leggen de achtergrond uit van bepalingen in de kerkorde. We leggen uit hoe regelingen zijn toe te passen. Bij onduidelijkheid of als een situatie niet in beeld is in de kerkorde, geven we aan hoe de principes van het kerkrecht in die concrete situatie uitwerking kunnen krijgen. Zo dragen we eraan bij dat de kerkorde gehanteerd wordt zoals bij de vaststelling destijds is verwoord: 'in de dienstbare stijl van Christus; als hulpmiddel bij het werken in Gods koninkrijk'.¹

2.2 Adviezen in soorten en maten

> Kleine vragen

Als een adviesvraag binnenkomt, meestal per e-mail, beoordeelt de algemeen secretaris of het een 'kleine vraag' is die hij zelf kan beantwoorden. Iets meer dan de helft van de vragen beantwoordt hij direct.

- tussen mei 2023 en april 2026: 130 'kleine vragen'
- veel vragen in de trant van 'hoe te handelen bij....'
- een deel van de vragen wordt ons doorgestuurd vanuit SKW, Kerkpunt of info@ngk.nl
- vraagstellers zijn kerkenraden, predikanten, gemeenteleden, landelijke commissies
- zo nodig wordt binnen CKA overlegd voor een antwoord uitgaat
- telefonische adviesvragen worden doorgaans direct telefonisch beantwoord

¹ Uit de tekst 'Bij de vaststelling van de kerkorde', opgesteld door de GS/LV Zoetermeer 2022 en gepubliceerd voorafgaand aan de tekst van de kerkorde.

- elk uitgegaan advies én aantekeningen van elk telefonisch advies worden gearhiveerd en zijn toegankelijk voor alle CKA-leden

Binnen CKA hebben we afgesproken dat de leden, als ze vragen krijgen, zich beperken tot uitleg van de kerkorde en de regelingen. Alleen Rob Vreugdenhil als secretaris en Kornelis Harmannij als ervaren kerkrecht-adviseur geven uitgebreidere adviezen.

> Grote adviezen

In iets minder dan de helft van de vragen gaat het om verplichte adviezen volgens de landelijke regelingen (zie de opsomming in de opdracht van de synode) of om complexere toepassingsvragen in concrete situaties.

- het dagelijks bestuur van de CKA stelt een adviesteam samen van (doorgaans) drie CKA'ers
- het conceptadvies wordt meegelezen door de hele commissie. In bijzondere gevallen, bijvoorbeeld als er veel haast mee is, lukt dat niet altijd.
- voor het meest voorkomende advies, bij emeritering van een predikant, is een vaste werkgroep aangesteld van twee leden die zulke adviesvragen afhandelen
- zo nodig is er telefonisch contact met de adviesvrager of gaat het adviesteam naar betrokkenen toe
- tussen mei 2023 en april 2026: ongeveer 100 grotere adviesvragen
- daarvan zo'n 25 keer emeritering en vijf keer ontheffing uit het ambt van predikant
- twee keer schorsing van een ouderling, één keer van een predikant
- ruim twintig andere vragen m.b.t. predikanten, overgang naar andere kerkgemeenschap enz.
- bijna tien keer over preekbevoegdheid en bediening van de sacramenten

> Veelgestelde vragen

Adviezen op vaker gestelde vragen zetten we om in een algemeen advies. Dat doen we ook met vragen waarvan we vermoeden dat ze breder leven. We plaatsen ze als FAQ op de website, zie <https://ngk.nl/veelgestelde-vragen-bij-de-kerkorde/>. Als we er meer tijd voor hadden, zouden we deze vragenrubriek graag verder uitbreiden.

2.3 Terugkerende thema's in de advisering

Sommige onderwerpen kwamen met enige regelmaat terug. We noteren als opvallende zaken:

- verlies van ambtsbevoegdheid in de NGK voor (emeritus)predikanten die zich onttrekken
- actieve predikanten die overgaan naar een ander kerkverband
- plaatselijke preekbevoegdheid
- sacramentsbediening door niet-predikant (m.n. preekbevoegden)

Het eerste onderwerp leidde tot onverkwikkelijke controversen. We menen daarin een consistente kerkrechtelijke lijn te hebben gevolgd. Onze eerste FAQ was hieraan gewijd.

Dat niet-predikanten met preekbevoegdheid niet bevoegd zijn om het avondmaal te bedienen blijkt in heel wat kerken vragen op te roepen. Dit onderwerp raakt aan de visie op het ambt. We hebben onze waarneming hierover daarom doorgegeven aan de werkgroep ambt (waarin we als CKA ook vertegenwoordigd zijn). We zien momenteel geen reden om hierover wijzigingsvoorstellen aan de synode voor te leggen.

2.4 Advies bij emeritering

De verplichte advisering bij het verlenen van emeritaat vormt ongeveer een kwart van de grotere adviezen. Daarbij wordt altijd telefonisch contact gezocht met de predikant. Bij reguliere emeritering geeft de CKA in de advisering geen oordeel over de hoogte van de emeritaatsuitkering. Wel benoemen we het als we op financieel gebied bijzonderheden signaleren.

2.5 Advisering beschreven in procedures

Vanaf de start van ons werk hebben we aandacht gehad voor kwaliteitsbewaking. We hechten belang aan zorgvuldig en onpartijdig werken. Daarom hebben we onze werkwijze in een aantal procedures beschreven. Daarin liggen o.a. afspraken vast over de route van een binnengekomen advies ('triage'), over een spoedprocedure (m.n. bij schorsing van een ambtsdrager) en over hoe om te gaan met privacy. In goed overleg kan - als daar goede redenen voor zijn - van de procedures afgeweken worden. De procedures worden regelmatig met elkaar besproken om het belang daarvan te benadrukken en waar nodig aanpassingen aan te brengen. De procedures zijn op verzoek ter inzage.

2.6 Zorg over vergaderingen die handelen zonder advies

Soms horen we van kerkenraden en regionale vergaderingen die besluiten nemen zonder vooraf het voorgeschreven advies te vragen. We horen ook van besluiten waarvan we betwijfelen of ze kerkrechtelijk juist zijn. We vragen ons soms af of er voldoende aandacht is voor de bescherming van de rechtspositie van met name predikanten.

We zien het niet als onze taak om daar altijd op te reageren. We zijn terughoudend met het geven van ongevraagd advies. Maar als we serieuze zorgen hebben, zullen we wel een signaal afgeven.

2.7 Preventief werken en bekendheid bevorderen

Bij de start van CKA hebben we aandacht gegeven aan preventief werken. Het zou goed zijn als in de kerken meer het belang gezien wordt van kerkrecht, kerkorde en regelingen. Maar we weten ook: je hoeft niet te verwachten dat dit breed zal leven onder gemeenteleden of zelfs maar onder ambtsdragers. Het zou al winst zijn als er in alle regionale vergaderingen één of twee afgevaardigden zouden zijn met een goed kerkrechtelijk geweten. Toch hebben we afgezien van een aanvankelijk plan om alle regionale vergaderingen te bezoeken. Daarvoor ontbrak ons de tijd.

We hebben wel geïnvesteerd in communicatie. Op de landelijke website staat een toelichting bij de kerkorde, voornamelijk geschreven door Kornelis Harmannij. We noemden hierboven al de FAQ's. Regelmatig is daarnaar verwezen in de digitale nieuwsbrief van de NGK. Rob Vreugdenhil werd gevraagd om de vaste rubriek 'kerkrecht' in het blad Dienst te vullen. Zo werken we aan naamsbekendheid van de CKA als adviesloket en vraagbaak. We denken te merken dat die bekendheid groeiende is.

3 'Kerkelijke VOG' (opdracht 2)

Kort samengevat: een predikant (of andere ambtsdrager) die de fout ingaat en daarom zijn ambt verliest, moet niet zomaar in een andere kerk weer aan het werk kunnen. We kunnen daar geen grote maatregelen voor nemen. Op onderdelen zijn wel verbeteringen mogelijk om het risico op herhaling kleiner te maken. We pleiten vooral voor goede begeleiding.

3.1 Aanleiding

De GS/LV Zoetermeer 2022 droeg de CKA onder meer op:

2. *onderzoek te doen naar de wenselijkheid en mogelijkheden van regelingen waardoor een predikant wiens ambtsdienst om disciplinaire redenen werd beëindigd niet zonder meer in aanmerking komt voor het verrichten van pastoraal werk en het voorgaan in diensten.*

Vanuit de commissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties (CSMKR) kwam vervolgens het verzoek om hierbij breder te kijken dan naar predikanten alleen. De CSMKR schreef ons daarover:

Al een aantal jaren leeft in het Samenwerkingsverband rond het Meldpunt Seksueel Misbruik (SSMKR = Samenwerkingsverband Seksueel Misbruik in Kerkelijke Relaties) de gedachte dat de kerken een soort 'zwarte lijst' zouden moeten hebben waarop kerkleden staan die misdrijven hebben gepleegd in de sfeer van seksueel misbruik of seksueel grensoverschrijdend gedrag binnen kerkelijke relaties.

Meer dan een gedachte is het niet. Wij zien ook meteen allerlei bezwaren.

Bovendien zijn wij niet voldoende thuis in het kerkrecht om met voorstellen te komen.

Toch laat ons de gedachte niet los. Vooral nu ook binnen de PKN de gedachte leeft aan een landelijk tuchtreger. (Dat klinkt al heel wat beter dan ‘zwarte lijst’).

Wat ons (ook als commissie van de NGK) drijft is het bevorderen van de veiligheid van gemeenteleden en alles wat mogelijk is in te zetten om seksueel misbruik binnen de kerken te voorkomen.

Want wat gebeurt er als daders (of verdachten) verhuizen, soms met attestatie? Of overgaan naar een ander kerkverband?

Hoe bevorderen wij de veiligheid als mensen die onder tucht hebben gestaan vanwege seksuele vergrijpen, verder gaan, zonder dat iemand ervan weet?

Als je ooit onder tucht hebt gestaan vanwege misbruik, kun je dan later toch ambtsdrager worden?

Gaat de tweede-kans gedachte vóór de preventie en bescherming van slachtoffers?

Zou een kerkelijke VOG, gekoppeld aan een landelijk tuchtreger, een goede denkrichting kunnen zijn? Dit naast de VOG van de overheid.

3.2 Vraagstelling

Waar hebben we het precies over? In de interne gesprekken binnen de CKA en ook in het gesprek met een afvaardiging van de CSMKR ging het meest over ex-ambtsdragers die, soms al na korte tijd, opnieuw een kerkelijke functie hadden gekregen. Zoals een predikant die was afgezet of na een misstap ontheffing had gevraagd en gekregen, en vervolgens elders aan de slag kon als kerkelijk werker.

Maar opvallend: niemand wist zo snel een voorbeeld te bedenken van een predikant, ouderling of diaken die schuldig was bevonden, daarom zijn ambt kwijtraakte, en later in een kerkelijke functie een vergelijkbare zonde had gepleegd.

Wel zijn er gevallen bekend van ex-ambtsdragers die zich naderhand op meer aspecten hebben misdragen, maar die dan ook niet opnieuw een kerkelijke positie hadden ontvangen.

Kortom: ‘echte recidivisten’ zijn in de kerk – gelukkig – zeldzaam. Ons kerkelijke wereldje is wel zo klein dat, waar je ook komt, er altijd wel iemand in de buurt is die zich jouw misstap herinnert. Dat is uiteraard niet enkel positief, maar heeft wel dit gunstige effect.

Tegelijk tilt niet iedereen even zwaar aan dat verleden. Want dat is waar zowel de GS/LV als de CSMKR op doelen: dan weet een kerkenraad wel van iemands besmette verleden, maar kijkt hij vooral naar hoe de persoon nu is: iemand met de juiste competenties voor een kerkelijke functie. De ‘tweede-kans gedachte’ en het verhaal van betrokkene zelf (‘ik heb ervan geleerd, ik sta nu sterker’) helpen daarbij. Niet zelden leidt dit echter tot verontwaardiging in de kerkelijke omgeving waar betrokkene ooit schade heeft aangericht. Dat kan een kwestie zijn van ongezonde rancune, maar evengoed van nuchterheid en echte kennis van zaken, betrouwbaarder dan het verhaal dat betrokkene in zijn nieuwe omgeving vertelt.

Daarmee is de vraag of dat besmette verleden niet nadrukkelijker een rol moet spelen bij het ontvangen van een nieuwe kerkelijke functie.

3.3 Mogelijke oplossingsrichtingen

Dat betekent concreet dat de voormalige kerkelijke omgeving mee betrokken moet worden bij het toekennen van een nieuwe functie voor betrokkene.

Wij zien daarvoor een aantal mogelijkheden. Daarbij merken we vooraf op dat veel afhangt van de bereidheid van kerkenraden om zich op dit gebied maximaal in te zetten. Tegelijk beseffen we dat de werkelijkheid altijd weerbarstig is en helaas vaak sterker dan goede regels en intenties.

3.3.1 schriftelijke aanbeveling (art. C10 KO)

Anja van Harten (predikant bij de vGKN) heeft het samenwerkingsverband waarin de CSMKR functioneert gediend met een voorstel om meer werk te maken van ‘attestaties’.

Als het goed is, werkt dat al zo in de NGK. Maar het kan geen kwaad om er opnieuw de aandacht op te vestigen.

De schriftelijke aanbeveling die iemand meekrijgt bij vertrek naar een andere gemeente, wil immers meer zijn dan een formaliteit, een ‘bewijs van lidmaatschap’. Wanneer iemand zich heeft misdragen, moet de schriftelijke aanbeveling niet zeggen dat iemand ‘onbesproken is in leer en leven’. Een volledige uiteenzetting van wat zich heeft afgespeeld is niet nodig, maar een attentiesignaal is wel het minste wat een kerkenraad kan meegeven.

Dit is ook van belang wanneer iemand vertrekt naar een andere kerkgemeenschap. Ook dan is zo’n aanbeveling – inclusief een eventuele waarschuwing – op zijn plaats.

Omgekeerd doet een kerkenraad die iemand ontvangt uit een andere kerkgemeenschap, er goed aan om te informeren naar een mogelijke aanbeveling of waarschuwing vanuit die andere kerkgemeenschap.

Bij het toelaten van predikanten uit een andere kerkgemeenschap wordt daar al expliciet naar gevraagd: zie de landelijke regeling ‘B5 bijzondere situaties’.

Probleem blijft echter dat zo’n schriftelijke aanbeveling terughoudend zal zijn geformuleerd, omdat de kerkenraad van oorsprong betrokkene (veelal) een nieuwe toekomst gunt.

Ook signaleerden we hiervoor al dat een besmet verleden van voormalige ambtsdragers vaak al wel bekend is; het schriftelijk getuigenis dat een kerkenraad meegeeft zal daarom niet veel nieuws bevatten.

Het gaat veel meer om de weging van wat zich heeft afgespeeld; daarvoor geeft een schriftelijke aanbeveling vaak te weinig materiaal.

Terecht vragen GS/LV en CSMKR daarom om verder te kijken.

3.3.2 bijzondere preekbevoegdheid (art. B8 KO)

Binnen de huidige kerkelijke regelgeving is er al een drempel voor een voormalig predikant die opnieuw beroepbaar gesteld wil worden. Volgens de landelijke regeling ‘B4 **beroepbaarstelling**’ (art. 2) moet hij verklaringen overleggen van de kerkenraad en de regionale vergadering die bij de beëindiging van zijn ambt betrokken waren, verklaringen die aantonen dat er geen verhindering is voor nieuwe ambtsdienst. Ook is er vooraf een gesprek met de CKO.

Wanneer een voormalige predikant niet opnieuw beroepbaar gesteld wil worden, maar wel opnieuw preekbevoegdheid aanvraagt, is die drempel er in de huidige regelgeving niet (of nauwelijks: art. 9 van de landelijke regeling ‘B8 bijzondere preekbevoegdheid’ stelt alleen voorwaarden aan vrijstelling van een kerkelijk onderzoek bij het verlenen van preekbevoegdheid aan een voormalig predikant).

Wij stellen voor om de drempel die geldt bij hernieuwde beroepbaarstelling ook te laten gelden voor hernieuwde preekbevoegdheid.

3.3.3 kerkelijk werker (art. B20 KO)

Een soortgelijke bepaling stellen we voor in de landelijke regeling ‘B20 **kerkelijk werker**’.

Zolang een kerkelijk werker geen preekbevoegdheid heeft, is het kerkverband niet betrokken bij zijn aanstelling. De kerkenraad die hem wil benoemen, zal er dus zelf attent op moeten zijn. De regeling kan hen daarop wijzen.

3.3.4 persoonlijke begeleiding

Tot slot willen we pleiten voor blijvende begeleiding van iemand die zich binnen de kerk heeft misdragen.

Het past immers bij het karakter van de christelijke kerk om iemand die gezondigd heeft niet direct te laten vallen maar hem persoonlijke aandacht te geven, zodat hij bij Christus Jezus wordt bewaard en de verleiding tot herhaalde zonde kan weerstaan.

We willen kerkenraden aanbevelen om in dergelijke situaties speciale begeleiders aan te wijzen.

Wanneer betrokkene als ambtsdrager moest worden afgezet, en de regionale vergadering dus mede betrokken was, kan ook die regionale vergadering helpen met het leveren van geschikte personen hiervoor.

De aanstelling zou moeten gelden voor onbepaalde tijd. De begeleiders moeten op de hoogte zijn van wat er is voorgevallen. Zij kennen de betrokkene goed en genieten zijn vertrouwen.

Zij geven de begeleiding naar eigen inzicht vorm, en houden deze vol zolang zij dat zinvol achten. Zij houden de begeleiding ook vol als betrokkene naar elders verhuist.

Zij rapporteren niets aan de kerkenraad die hen aanstelde, behalve wanneer de betrokkene hun het werk onmogelijk maakt.

a. impact voor alle partijen

Voor de *betrokkene* kan deze begeleiding aangenaam werken: het gaat immers om mensen die hij kan vertrouwen, mensen met wie hij zijn zorgen kan delen zonder dat ze het doorvertellen, mensen die eropuit zijn om hem op het goede spoor te houden.

Hij zal de begeleiding alleen als onaangenaam ervaren wanneer hij zijn eigen zwakheid ontkent en – bewust of onbewust – zoekt naar ruimte om opnieuw de fout in te gaan. Dat maakt het er voor de begeleiders evenmin eenvoudiger op, maar het onderstreept des te meer het nut van deze begeleiding.

Voor eventuele *benadeelden* kan het helpend zijn om te weten dat degene die hen benadeelde, ook na verloop van tijd nog steeds wordt ‘bewaakt’. Zonder deze begeleiding bestaat immers het risico dat de dader na verloop van tijd weer vrijuit gaat en daarmee opnieuw een bedreiging vormt. Door de blijvende begeleiding wordt deze dreiging minder.

Voor de *kerkenraad* is van belang dat hij bij wisseling van de wacht niet steeds alle belastende informatie over betrokkene hoeft over te dragen. Want ook al wijzigt de samenstelling van de kerkenraad in de loop van de tijd compleet, de aangestelde begeleiders blijven dezelfde.

Voor de *begeleiders* zelf helpt het wanneer zij als zodanig zijn aangesteld. Dat zij de betrokkene blijven opzoeken, kan dan niet meer worden uitgelegd alsof zij de dader daarmee zouden steunen om zich kritisch te verhouden tot het beleid van de kerkenraad. Het is immers de kerkenraad zelf die hen hiervoor heeft gevraagd! De aanstelling door de kerkenraad motiveert hen bovendien om vol te houden als de betrokkene op een gegeven moment het contact lijkt te ontwijken.

b. manipulatie

In de bespreking binnen de CKA en met de CSMKR werd als risico genoemd dat de begeleiders, als goedwillende amateurs, gemakkelijk gemanipuleerd kunnen worden door de betrokkene.

Inderdaad doet een kerkenraad er goed aan, waar mogelijk met hulp van de regionale vergadering, om mensen uit te kiezen die voldoende christelijke vrijmoedigheid bezitten om manipulatie te doorzien en deze te weerstaan.

Tegelijk is dit een extra reden om de begeleiders te zoeken in het bestaande netwerk van de betrokkene. Zij weten namelijk al wie hij is; zij weten wat er is misgegaan. Op dat punt kan niemand hen misleiden. Dat ligt anders wanneer er mensen van buitenaf zouden worden aangetrokken: omdat die niet zelf getuige zijn geweest van de misdrijvingen van betrokkene, zijn zij meer vatbaar voor vergoelijkende opmerkingen van zijn kant.

Mochten de begeleiders door de opstelling van betrokkene toch in verlegenheid komen, dan moeten zij een adres hebben waar ze advies kunnen vragen. Afhankelijk van de situatie komen diverse instanties daarvoor in aanmerking: de kerkenraad, de eigen predikant, vertrouwde personen uit de regio, een landelijke instelling als Kerkpunt, of een landelijke commissie als de CKA.

De begeleiders kunnen hierin zelf een keus maken; het is voldoende wanneer zij weten van het bestaan van de diverse mogelijkheden.

c. geen verplichting

Aanvankelijk leefde binnen de CKA het idee om deze begeleiding als verplichting mee te nemen in de landelijke regelingen bij de **afzetting van een ambtsdrager** (art. B13 en B18 KO). In de nadere bespreking en in een overleg met de CSMKR rezen echter twijfels over de effectiviteit van dit middel: ‘te idealistisch’. We vrezen dat een verplichting voor de kerken op dezelfde twijfel zal stuiten en dus inderdaad weinig zal uithalen.

Daarom brengen we het niet meer in als voorstel tot aanvullende regeling, maar noteren we het vooral als aandachtspunt voor onszelf, om kerkenraden in voorkomende gevallen op te attenderen en hierover te adviseren.

3.3.5 via de overheid

Buiten de kerkelijke regelingen valt de mogelijkheid om aangifte te doen bij justitie. Wanneer dit leidt tot een veroordeling, schrikt het de betrokkene af om nogmaals in de fout te gaan. Verder is een dergelijke veroordeling de basis voor (het weigeren van) een VOG.

Een VOG bedoelt te voorkomen dat iemand die veroordeeld is voor een misdrijf, naderhand een functie kan uitoefenen die het risico van een vergelijkbaar misdrijf in zich draagt. De overheid biedt zo'n VOG in veel gevallen gratis aan.

Over het nut van een VOG bestaan wel twijfels. Sowieso kijkt een VOG – behalve bij zeden- of andere ernstige misdrijven – slechts 4 jaar terug. Ook geeft een VOG geen details die kunnen helpen bij een afweging: het is groen of het is rood.

Een ander nadeel is dat het Nederlandse strafrecht niet gelijkloopt met wat vanuit de Bijbel goed of fout moet worden genoemd.

We willen niets afdoen van de noodzaak tot aangifte bij een duidelijk misdrijf. Ook stellen we niet voor om de VOG ongebruikt te laten. Wel vinden we de beperkingen van beide middelen zodanig dat we menen dat de kerken er niet mee kunnen volstaan.

3.3.6 tuchtregister?

Het idee van het opzetten van een eigen kerkelijk tuchtregister heeft aantrekkelijke kanten.

Het hoeft zich immers niet te beperken tot daders die strafrechtelijk zijn veroordeeld; de kerken mogen zelf bepalen wat ernstig genoeg is voor een vermelding.

Ook kunnen de kerken het register zonder tussenkomst van de overheid beheren en raadplegen.

Eventueel zou het gedeeld kunnen worden met andere kerkgemeenschappen: wanneer dan iemand met een belast verleden overstapt naar zo'n andere gemeenschap, blijft zijn vermelding evengoed opvraagbaar.

De wettelijke privacyregels, en ook het eigen kerkrecht, belemmeren echter dat kerken elkaar openlijk waarschuwen voor met name genoemde personen. Mocht er ooit iets als een tuchtregister worden opgezet, dan zal het op zijn minst een geanonimiseerd bestand moeten zijn, vergelijkbaar met het systeem rond de VOG van de overheid. Ook de informatie vanuit het systeem zal beperkt moeten blijven. Er is dus een goed beveiligde en waarschijnlijk kostbare professionele organisatie nodig. Verder vraagt het om heldere criteria: wat is vermeldenswaard, en hoelang blijft een melding in het systeem?

Alles staat of valt bovendien met de medewerking van kerkenraden: zij moeten het systeem weten te vinden en bereid zijn om het te gebruiken.

Al met al lijkt deze optie ons vooralsnog niet werkbaar: de mogelijkheden zijn minimaal en het vraagt meer inzet, organisatie en medewerking dan waarschijnlijk haalbaar zal zijn.

Bovendien is het de vraag of een tuchtregister een oplossing is voor het aan het begin genoemde probleem. Dat was niet zozeer dat een eerdere misstap onbekend is bij anderen (want daarvoor zou een tuchtregister kunnen dienen), maar dat het verleden van betrokkene door een nieuwe kerkenraad al te lichtvaardig wordt opgenomen. De summiere vermelding in het tuchtregister zou daar weinig aan veranderen; het eigen verhaal van betrokkene zou meer kleur bevatten en dus al snel meer gewicht krijgen.

Dan zien we meer in de grotere betrokkenheid van de oorspronkelijke kerkenraad (en eventueel de regionale vergadering) zoals hiervoor bepleit.

3.4 Samenvattend

1. We stellen aanvullingen voor in de volgende regelingen:
 - B8 **bijzondere preekbevoegdheid**: vereiste verklaringen van kerkenraad en regionale vergadering wanneer iemand preekbevoegdheid aanvraagt;
 - B13 en B18, **schorsing**: de kerkenraad stimuleert aangifte bij de politie, naast de kerkelijke maatregelen;
 - B13 en B18, **afzetting**: de CKA adviseert de kerkenraad over de mogelijkheden om de betrokkene voor langere tijd te begeleiden.
 - B20 **kerkelijk werker**: een vereiste verklaring van de voormalige kerkenraad wanneer de kerkenraad een ex-predikant wil aanstellen.
2. We stellen voor dat de CKA in voorkomende gevallen kerkenraden attendeert op het afgeven van een eerlijke aanbeveling, juist ook bij vertrek naar een andere kerkgemeenschap.

3.5 Concept besluittekst

De synode besluit:

1. met instemming kennis te nemen van de overwegingen van de commissie kerkelijke adviezen inzake een kerkelijk tuchtregister;
2. in de **landelijke regeling B8 bijzondere preekbevoegdheid** artikel 8 te vervangen door een nieuw artikel:

8 voormalig predikant:

 - 8.1 Wanneer de betrokkene de kerken eerder heeft gediend als predikant maar uit zijn ambt is ontheven of afgezet of zijn ambt na losmaking beëindigd zag, voegt hij bij zijn aanvraag bovendien de volgende stukken:
 - a. een verklaring van de kerkenraad die hem destijds uit zijn ambt heeft ontheven of afgezet of hem heeft losgemaakt;
 - b. een verklaring van de regionale vergadering die de ontheffing, de afzetting of de losmaking destijds heeft goedgekeurd;
 - c. een verklaring van de CKO, die hiertoe vooraf met de betrokkene heeft gesproken.
 - 8.2 Uit de genoemde verklaringen moet blijken dat de redenen voor de ontheffing, de afzetting of de losmaking in de huidige situatie geen belemmering vormen voor een hernieuwde preekbevoegdheid van de betrokkene.
 - 8.3 Op grond van de genoemde verklaringen kan de regionale vergadering besluiten de betrokkene preekbevoegdheid te verlenen zonder het gebruikelijke onderzoek. Hiertoe is te meer reden wanneer de ambtsdienst van de betrokkene pas recent beëindigd is.
3. In de **landelijke regeling B13 schorsing predikant** toe te voegen
 - 2.3 Gaat het om feiten die volgens het strafrecht strafbaar zijn, dan stimuleert de kerkenraad aangifte bij de politie, naast de kerkelijke maatregelen.
4. In de **landelijke regeling B13 afzetting predikant** toe te voegen

5 vervolg

 - 5.1 De CKA adviseert de kerkenraad over de mogelijkheden om de afgezette predikant voor langere tijd te begeleiden.
5. In de **landelijke regeling B18 schorsing ouderling of diaken** toe te voegen
 - 2.3 Gaat het om feiten die volgens het strafrecht strafbaar zijn, dan stimuleert de kerkenraad aangifte bij de politie, naast de kerkelijke maatregelen.
6. In de **landelijke regeling B18 afzetting ouderling of diaken** toe te voegen

4 vervolg

 - 4.1 De CKA adviseert de kerkenraad over de mogelijkheden om de afgezette ouderling of diaken voor langere tijd te begeleiden.
7. In de **landelijke regeling B20 kerkelijk werker** een nieuw artikel 4 toe te voegen (de bestaande artikelen 4 en 5 worden omgenummerd tot 5 en 6)

4 voormalig predikant

- 4.1 Wanneer een kerkenraad iemand wil aanstellen die de kerken eerder heeft gediend als predikant, vraagt hij van de betrokkene een verklaring van de kerkenraad die hem uit zijn ambt heeft ontheven of afgezet of hem heeft losgemaakt. Uit de verklaring moet blijken dat er vanuit het verleden geen belemmeringen zijn om de betrokkene in de huidige situatie aan te stellen tot kerkelijk werker.
8. De CKA op te dragen de kerkenraden, zowel in het algemeen als in voorkomende gevallen, te attenderen op het belang van het afgeven van een eerlijke aanbeveling, juist ook bij vertrek naar een andere kerkgemeenschap.

4 Commissie pastoraat aan predikanten (opdracht 3)

Kort samengevat: predikanten die losgemaakt worden of op een andere manier hun ambt verliezen, krijgen vaak geen of te weinig pastorale zorg. De eigen kerkenraad is er meestal niet toe in staat. Daarom is hiervoor inmiddels een landelijke commissie opgericht. We vragen de synode om deze commissie nu officieel in te stellen.

4.1 Proces

De GS/LV Zoetermeer 2022 droeg de CKA ook op:

3. *onderzoek te doen naar de wenselijkheid en mogelijkheden van landelijke (regelingen met betrekking tot) zorg van pastoraal psychologische aard voor predikanten na losmaking of na onvrijwillige beëindiging van hun ambtswerk.*

Als uitwerking van deze opdracht diende de CKA in oktober 2024 een rapport met concept besluittekst in bij de Synode van Deventer 2023. Het moderamen van de synode zag geen mogelijkheid om dit voorstel nog in te brengen in de synode. Het moderamen gaf aan de CKA akkoord om de voorgestelde commissie pastoraat aan predikanten (CPP) te starten en dit door de synode van Best 2027 te laten bevestigen. De CKA heeft hiernaar gehandeld. De start van de CPP is voorbereid, er zijn leden gezocht en de commissie functioneert inmiddels zelfstandig. De CPP heeft zelf in de opstartfase haar werkveld en werkwijze beschreven.

Hieronder volgt nu eerst het oorspronkelijke rapport van de CKA en vervolgens de beschrijving van werkveld en werkwijze door de CPP, gevolgd door een concept besluittekst.

Het oorspronkelijke concept-besluit en het antwoord van het moderamen van de Synode Deventer 2023 zijn bijgevoegd als bijlage 3.

4.2. Onderliggend rapport aan de synode van Deventer 2023

Onderzoek naar de wenselijkheid en mogelijkheden van landelijke (regelingen met betrekking tot) zorg van pastoraal-psychologische aard voor predikanten na losmaking of na onvrijwillige beëindiging van hun ambtswerk.

1. aanleiding en context

De Generale Synode/Landelijke Vergadering Zoetermeer 2022 droeg de commissie kerkelijke adviezen op 11 februari 2023 in besluit 2c op: ‘Onderzoek de wenselijkheid en mogelijkheden van landelijke (regelingen met betrekking tot) zorg van pastoraal-psychologische aard voor predikanten na losmaking of na onvrijwillige beëindiging van hun ambtswerk’.

Het lijkt ons niet alleen wenselijk, maar zelfs noodzakelijk dat er vanuit de kerken hulp geboden wordt aan predikanten die vanwege moeilijkheden hun ambtsdienst in een gemeente of instelling vroegtijdig hebben moeten beëindigen. Dit signaal werd al gegeven vanuit de praktijk van deputaten predikantszaken van de GKv. We hoorden het eveneens vanuit onze voorlopers in de (oude) NGK. In de korte tijd van ons bestaan als CKA hebben we het inmiddels zelf ook geconstateerd. Er zijn schrijnende verhalen over traumatische ervaringen, in een gat vallen en eenzaamheid. Het is de taak van de kerken richting haar dienaren te zorgen voor pastorale opvang. Na een vaak conflictueuze beëindiging van de

ambtsdienst is het vanzelfsprekend dat de voormalige gemeente hierin niet kan voorzien. Omdat ook de regio, de CKO en/of de CKA hierbij betrokken is geweest verdient het aanbeveling om de hulp evenmin vanuit die gremia te laten plaatsvinden. Na een verhuizing, die vrijwel in alle gevallen plaatsvindt, is pastorale hulp van de lokale ambtsdragers in de regel niet gespecialiseerd genoeg. Daarom pleiten wij voor een onafhankelijk orgaan (commissie) op wat grotere afstand van het gebeuren om pastorale hulp te bieden.

We voegen twee opmerkingen toe. 1. Het is bekend dat ook tijdens een, soms langdurig, proces van losmaking de verhouding tussen de kerkenraad en de predikant dermate onder druk staat dat pastoraat door de eigen kerkenraadsleden niet gegeven kan worden. Pastoraat door een gemeentelid is ook niet aan te bevelen, omdat die het risico loopt 'medestander' van de predikant te worden. 2. Ook komt het voor dat er geen reden blijkt te zijn voor losmaking of een andere reden voor onvrijwillige ambtsbeëindiging, maar dat de verhoudingen wel onder druk staan. Soms worden de eerste stappen voor losmaking gezet, maar dan moet de kerkenraad daarop terugkomen. Of de predikant wordt gedetacheerd. Ook dan is pastoraat door de kerkenraad een te zware opgave.

Kortom, er zijn situaties waarin gebrouilleerde verhoudingen zijn ontstaan waarin de kerkenraad niet de aangewezen instantie (meer) is om pastoraat te verlenen. Deze vallen niet onder de synodeopdracht; maar het lijkt ons wenselijk dat de synode in haar besluitvorming de ruimte geeft dat ook deze predikanten een beroep kunnen doen op de te benoemen commissie.

2. samenstelling commissie

We stellen ons voor dat er een commissie komt, multidisciplinair samengesteld, waarvan de leden verspreid over het land wonen. Multidisciplinair wil in dit geval zeggen: zusters en broeders, onder wie predikanten en mensen die zicht hebben op rouwverwerking en andere psychologische processen. Deze laatste categorie specialisten kan zich een beeld vormen, eventueel een advies geven, maar het is niet de bedoeling dat ze een hulpverleningstraject gaan inzetten. De commissieleden kunnen zelf de pastorale hulp verlenen, maar mogen ook een beroep doen op anderen die zij geschikt achten. De commissieleden doen hun werk op vrijwillige basis.

3. taak en rol van de commissie

Psychologische hulp is niet de taak van de kerken, dat valt onder de reguliere gezondheidszorg in Nederland. Het is wél de taak van de kerk om pastorale hulp te geven; en zo mogelijk niet slechts aan de predikant, maar evenzeer aan de echtgenoot of echtgenote en kinderen. Daarom denken wij aan het benoemen van broeders en zusters die kennis hebben van psychologische processen en ervaren predikanten, al dan niet geëmeriteerd. De commissieleden dienen gevoel te hebben voor pastoraal zware situaties, moeten niet bang zijn om pijn te voelen en om lijden te zien bij de pastorant. Een luisterend oor bieden, praten over pijn en teleurstelling, ruimte geven aan boosheid en verdriet, de plaats van God in het lijden, kijken naar de toekomst, Bijbellesen en gebed zullen de meest voorkomende ingrediënten zijn in het geboden pastoraat.

4. bekendheid van de commissie

Het aanvaarden van deze hulp is uiteraard niet verplicht. Wel is het goed dat deze mogelijkheid van pastorale opvang onder de aandacht gebracht wordt. Dat kan doordat genoemde commissie na haar instelling een brief rondstuurt aan predikanten, kerkenraden en regio's. Het kan wellicht in regelingen en procedures worden opgenomen. De CKA heeft in haar procedure voor predikantszaken opgenomen dat het adviesteam betrokkenen zal wijzen op het bestaan van deze commissie. Ook de CKO (die uiteindelijk beslist over losmakingen) zal betrokkenen moeten wijzen op deze commissie. De regio's moeten erop wijzen. Omdat ook het SKW en/of het CGMV dikwijls vanaf het begin gekend worden in vastlopende situaties lijkt het ons goed dat ook deze organisaties bekend zijn met het bestaan van deze commissie.

4.3 Werkveld en werkwijze

De inmiddels functionerende CPP omschrijft zelf haar werkveld en werkwijze als volgt.

Werkveld

1. De CPP biedt pastorale zorg aan predikanten in een voor hen moeilijke situatie. Als criterium geldt dat de situatie zodanig is geëscaleerd dat de eigen plaatselijke ambtsdragers de pastorale zorg niet meer kunnen bieden. Het gaat dus om predikanten die worden losgemaakt of die hun ambtelijke dienst moeten beëindigen vanwege een moeilijke situatie of die vergelijkbare situaties (recent) hebben meegemaakt.
2. De zorg kan al starten voordat de betrokken kerkenraad tot de onvrijwillige beëindiging van de ambtelijke dienst heeft besloten.
3. De zorg van de CPP richt zich eveneens op de echtgenoot of echtgenote van de predikant en op eventuele andere gezinsleden.

Werkwijze

1. Het verzoek tot pastorale zorg komt van de predikant of van zijn echtgenote dan wel echtgenoot. Andere instanties kunnen hen wel op de CPP attenderen, maar kunnen de zorg niet voor hen aanvragen. De zorgvrager vult bij het verzoek een formulier in met enkele persoonlijke gegevens.
2. De coördinator van de CPP doet de predikant een voorstel voor een in zijn ogen passende pastorale zorgverlener. Bij voorkeur is de zorgverlener niet afkomstig uit de directe omgeving maar wel uit de bredere regio, zodat reiskosten beperkt blijven. De predikant kan het voorstel gemotiveerd afwijzen; dan doet de CPP een nieuw voorstel.
3. De zorgverlener van de CPP legt contact met de predikant en voert een intakegesprek. Dit gesprek vindt plaats bij de predikant thuis, of op een door hem/haar gewenste andere locatie. Het doel van het intakegesprek is tweërlei:
 - inschatten of de CPP hier hulp kan bieden, en zo ja, hoe;
 - inschatten of er naast of in plaats van de CPP andere hulp noodzakelijk is.
 De CPP kan naar andere hulp verwijzen, maar bemiddelt er niet in.
4. Samen maken de zorgverlener van de CPP en de predikant een afspraak over duur en frequentie van de pastorale bezoeken. In de loop van het traject kan deze afspraak worden bijgesteld.
5. De pastorale zorg kan zowel door de predikant als door de zorgverlener worden beëindigd wanneer blijkt dat het onderling vertrouwen ontbreekt. Zo nodig en zo mogelijk biedt de CPP een andere zorgverlener aan.
6. Wanneer de zorg voor de zorgverlener te intensief wordt, met name omdat er zorg wordt gevraagd voor meer gezinsleden, kan hij de predikant of het betrokken gezinslid voorstellen om via de CPP een tweede zorgverlener te zoeken.
7. De zorg wordt bij voorkeur binnen een jaar afgebouwd, tenzij vaststaat dat niemand anders de pastorale zorg kan overnemen.
8. De zorgverlener krijgt supervisie vanuit de CPP, zowel praktisch theologisch als agogisch-psychologisch.
9. De zorgverlener deelt met zijn supervisor of met anderen geen persoonlijke informatie over de predikant of zijn gezinsleden, tenzij de predikant of de betrokken gezinsleden daar uitdrukkelijk mee instemmen. De zorgvrager weet dat de zorgverlener anoniem bevindingen op hoofdlijnen deelt ten dienste van supervisie en kennisopbouw bij de CPP.
10. De zorgverlener heeft niet tot taak om een bemiddelende of informerende rol te spelen naar andere personen of instanties, kerkelijk of niet-kerkelijk. Hij is die andere personen of instanties ook geen verantwoording schuldig, zelfs niet als zij hem daar uitdrukkelijk naar vragen.
11. De zorgverlener rapporteert aan de CPP alleen waar en wanneer hij de zorg heeft gebracht. Op grond van deze rapportage signeert de CPP zijn reiskostendeclaratie.
12. De hier beschreven werkwijze wordt in eerste instantie halfjaarlijks en vervolgens jaarlijks geëvalueerd. Eventuele aanpassingen worden gedeeld.

4.4 Financiën

Met instemming van het moderamen van de synode zijn de kosten voor de commissie pastoraat aan predikanten tot nu toe betaald uit het budget voor de CKA. De commissie heeft inmiddels een eigen budgetvoorstel ingediend.

4.5 Concept besluitteksten

Als onderdeel van de besluiten over de CKA:

De synode besluit goedkeuring te verlenen aan het handelen van de CKA, onder goedkeuring van het moderamen van de Synode van Deventer 2023, in de instelling en opstart van de commissie pastoraat aan predikanten, vooruitlopend op een besluit van de Synode van Best 2026.

Als afzonderlijk besluit:

Materiaal:

hoofdstuk 4 en bijlage 3 van het rapport van de commissie kerkelijke adviezen over de commissie pastoraat aan predikanten.

Besluit 1:

een commissie pastoraat aan predikanten (CPP) in te stellen voor pastorale hulp aan predikanten na losmaking of onvrijwillige beëindiging van hun ambt.

Besluit 2:

deze commissie op te dragen:

- a.
 1. op hun verzoek contact te onderhouden met predikanten (en hun gezinsleden) die losgemaakt zijn en/of hun ambt onvrijwillig hebben moeten beëindigen;
 2. indien gewenst hen en hun eventuele gezinsleden bij te staan in de psychologische en pastorale problemen die ontstaan zijn als gevolg van bovengenoemde situaties;
 3. indien gewenst hen en hun eventuele gezinsleden te wijzen op deskundigen die psychologische hulp kunnen verlenen;
 4. indien gewenst voor langere tijd hen samen met hun eventuele gezinsleden pastoraal te ondersteunen, eventueel met hulp van anderen;
 5. ook in andere situaties waarin de verhoudingen tussen predikant en kerkenraad en/of gemeente onder druk staat, al dan niet tijdens een proces van losmaking of anderszins onvrijwillige ambtsbeëindiging, op verzoek van predikant en/of kerkenraad pastorale hulp te verlenen.
- b.
 1. binnen de kerken zo breed mogelijk aandacht te geven aan het bestaan van deze commissie;
 2. contact te houden met commissies en andere instellingen die betrokken zijn bij losmaking of onvrijwillige ambtsbeëindiging van predikanten.

Besluit 3:

aan de commissie pastoraat aan predikanten voor de periode 2027-2029 voor reis- en vergaderkosten een budget toe te kennen van € 1.000 per jaar (totaal: € 3.000)

5 Afstemming met andere gremia (opdracht 5)

De synode droeg de CKA op 'waar dat wenselijk is door te verwijzen naar SKW, mediation, rechtspraak, ICG etc.' In concrete situaties naar aanleiding van adviesvragen doen we dat uiteraard. Maar ook in het algemeen hebben we ons ingezet voor goede afstemming met andere 'spelers' op het kerkelijke erf.

5.1 Overleg met ICG, CKO, SKW en KP

Steunpunt KerkenWerk en Kerkpunt benaderden ons om mee te denken over een handreiking 'wat te doen bij een dreigend conflict'. Inmiddels is die handreiking gepubliceerd (op de website van SKW) en verwijzen we ernaar in één van onze FAQ's.

Mede naar aanleiding hiervan is er een aantal keren een breed overleg geweest van gremia die betrokken kunnen zijn bij spanningen tussen kerkenraad en predikant: de interkerkelijke commissie geschilbehandeling (ICG), commissie kerkelijke onderzoeken (CKO), Steunpunt KerkenWerk (SKW), Kerkpunt (KP) en wij als CKA, samengeroepen vanuit het door ons gestarte Overleg Geschilbehandeling (OG, zie verderop in dit rapport, hoofdstuk 8).

In dat overleg is onder andere geconcludeerd dat het vanuit het perspectief van onafhankelijkheid en kennis goed is dat deze verschillende gremia er zijn. Daarbij is rolvastheid van ieder gremium van belang. Het is goed om elkaar zo nodig daarop aan te spreken.

Afgesproken is om dit overleg jaarlijks te herhalen om zo de lijnen kort te hebben, te evalueren hoe de onderlinge afstemming is en te overleggen over eventuele knelpunten of nieuwe gezamenlijke uitdagingen.

In dit overleg is bevestigd dat de CKA zich aan de kerken presenteert als algemeen adviesloket, met doorverwijzing naar verschillende gremia.

5.2 Afstemming met SKW over de MediatorPool

In het constituerend document is opgenomen dat het Overleg Geschilbehandeling namens de beide kerkverbanden verantwoordelijk is voor de MediatorPool. In de praktijk wordt de MediatorPool actueel gehouden door het Steunpunt KerkenWerk (SKW). De mediators, die overigens geheel zelfstandig werken, staan vermeld op de website van het SKW. Op regelmatige basis is er vanuit het SKW contact met hen.

We hebben met het SKW besproken dat dit een goed werkbare vorm is. Onder verantwoordelijkheid van het OG voert het SKW deze taken uit. Jaarlijks hebben we hierover contact met het SKW.

Omdat aanpassing van het constituerend document (via twee synodes) omslachtig is, doen we geen voorstel om dit document nu te wijzigen. Een evaluatie van deze werkwijze, over drie jaar, kan aanleiding zijn om alsnog met een wijzigingsvoorstel te komen.

5.3 Contact met CGMV en SKW over advisering bij ziekmelding en losmaking

Naar aanleiding van advieswerk zijn we ons aan het verdiepen in vragen rond ziekmelding en de consequenties daarvan voor onze advisering in situaties die tot een losmaking kunnen leiden. We hebben ons laten voorlichten door een jurist en hebben vervolgens het overleg gezocht met het Steunpunt KerkenWerk en het CGMV dat in zulke situaties vaak predikanten (juridisch) bijstaat. Wanneer dit overleg leidt tot aanpassingsvoorstellen voor landelijke regelingen, komen we zo mogelijk met een aanvulling op dit rapport.

6 Kerkorde en regelingen (opdracht 10 t/m 13)

Kort samengevat: doordat we nu drie jaar werken met de kerkorde en de landelijke regelingen, ontdekken we in de praktijk dat er op onderdelen verbetering nodig is. Het gaat meestal om kleine aanpassingen. We stellen voor om een regeling toe te voegen over het toezicht op predikanten.

De synode droeg de CKA op 'aanspreekpunt te zijn voor wijzigingen in de kerkorde en de landelijke regelingen en daarover zo nodig contact onderhouden met uitvoeringsinstanties, in het bijzonder met SKW/CGMV' (opdracht 12). We hebben deze opdracht ook zo opgevat dat we zelf met voorstellen tot wijziging kunnen komen wanneer we vanuit onze adviespraktijk daarvoor aanleiding zien. We leggen daarom een paar wijzigingsvoorstellen aan de synode voor.

6.1 Corrigeren fout in LR B4 goedkeuring aanvaarde roeping

Dankzij een vraag uit het land ontdekten we een fout in de landelijke regeling B4 **goedkeuring aanvaarde roeping**. Artikel 2.4 van die regeling bepaalt: De toegelatene ondertekent het verbindingsformulier, als bedoeld in art. A2.5 KO. Dat is niet juist.

Wie het verbindingsformulier tekende bij de beroepbaarstelling, tekent het pas opnieuw na de bevestiging, in de kerkenraad. Volgens LR A2 **verbindingsformulier** art. 2.3 wordt de ondertekening herhaald in de kerkelijke vergadering die toezicht krijgt. De regionale vergadering die toelaat tot het ambt houdt echter geen toezicht tot aan de bevestiging; dat doet zo nodig de regionale vergadering die beroepbaar stelde.

We stellen daarom aan de synode voor om artikel 2.4 te schrappen; artikel 2.5 wordt dan omgenummerd naar 2.4

Hierop vooruitlopend hebben we in maart 2025 in de landelijke regeling B4 **goedkeuring aanvaarde roeping** op de website NGK.nl een voetnoot geplaatst bij dit artikel met de uitleg waarom dit artikel niet juist is.

Voorgesteld besluit:

in de landelijke regeling B4 **goedkeuring aanvaarde roeping** artikel 2.4 te schrappen ('De toegelatene ondertekent het verbindingsformulier, als bedoeld in art. A2.5 KO.').

6.2 Toevoegen voetnoten over het opnieuw ondertekenen na overdracht van toezicht

Als het toezicht op een (emeritus)predikant overgaat naar een nieuwe toezichthoudende kerkelijke vergadering, wordt de ondertekening van het verbindingsformulier in die vergadering herhaald, aldus LR A2 **verbindingsformulier** art. 2.3. We krijgen signalen dat dit niet in alle gevallen gebeurt. Blijkbaar is deze bepaling niet bekend genoeg.

Het lijkt ons belangrijk om deze bepaling duidelijker onder de aandacht te brengen. Op zich zouden artikel A2 KO en het genoemde artikel 2.3 van LR A2 **verbindingsformulier** voldoende moeten zijn. Maar in de praktijk blijkt dat dus niet het geval.

We hebben overwogen om een verwijzend artikel naar LR A2 op te nemen in elke regeling waarin sprake is van overdracht van toezicht. Dat heeft als bezwaar dat die regelingen langer worden. Ook willen we dubbele bepalingen in de regelingen voorkomen. Daarom stellen we voor om daar waar sprake is van mogelijke overdracht van toezicht een voetnoot op te nemen in de regeling met verwijzing naar art. 2.3 van LR A2. Het gaat om artikel 5.2 van LR B12 **losmaking predikant**, artikel 4.1 van LR B9 emeritaat en art. 10.3 van LR B8 **bijzondere preekbevoegdheid**.

Voorgesteld besluit:

In de landelijke regelingen B8 *bijzondere preekbevoegdheid*, art. 10.3, B9 *emeritaat*, artikel 4.1 en B12 *losmaking predikant*, artikel 5.2, als voetnoot op te nemen: 'Let op: na overgang van het toezicht tekent betrokkene in de nieuwe toezichthoudende vergadering opnieuw het verbindingsformulier conform regeling A2 *verbindingsformulier* art. 2.3.'

6.3 Landelijke regeling over het toezicht op de predikant**6.3.1 aanleiding**

Rond de eenwording van de kerkverbanden van GKv en NGK hebben verschillende emeritus-predikanten zich onttrokken aan de kerk waar zij op dat moment lid waren. Zij voegden zich bij een vrijgemaakte gereformeerde kerk die bij de eenwording uit het kerkverband was getreden of bij één van de bestaande GKN- of DGK-gemeentes. De kerkenraden waaraan zij als emeritus verbonden waren, kwamen daarmee voor de vraag of zij nog wel emeritus-predikant konden blijven.

De CKA heeft in concrete situaties en in een algemeen advies (geplaatst als eerste FAQ op de website) hierin een weg gewezen. Leidend daarin is een sterk kerkrechtelijk principe: iemand kan alleen ambtelijke bevoegdheid hebben wanneer een kerkenraad (een vergadering van ambtsdragers) toezicht houdt op zijn ambtsdienst. Dat principe en de consequenties ervan, namelijk het verlies van de ambtelijke bevoegdheid bij onttrekking aan het toezicht, worden in de kerkorde of regelingen niet expliciet genoemd. Dat maakte voor kerkenraden het gesprek hierover met een emeritus-predikant soms moeizaam.

In het advieswerk van de CKA kwam later ook de vraag langs of een emeritus-predikant zijn bevoegdheid kan houden wanneer hij lid wordt van een CGK-gemeente. Naar aanleiding van nog andere vragen realiseerden we ons dat in de huidige landelijke regelingen niets stond over het toezicht op een predikant die lid is van een andere NGK-gemeente, bijvoorbeeld na emeritering; de generale regeling predikantszaken van de GKv benoemde dat wel.

6.3.2 voorstel

We stellen een nieuwe regeling voor waarin verschillende elementen rond het toezicht op de predikant worden samengenomen. Deze regeling past bij artikel B3 ambt van predikant van de kerkorde.

LANDELIJKE REGELING**B3 toezicht op de predikant**

2 februari 2026

1. kerkenraad

- 1.1 De kerkenraad van de kerk waaraan de predikant is verbonden, houdt toezicht op de ambtsdienst van de predikant.
- 1.2 Bij emeritering naar artikel B9 KO of losmaking naar artikel B12 KO kan de regionale vergadering volgens de regelingen bij die artikelen een andere kerkenraad aanwijzen voor het toezicht.

2. elders gemeentelid

- 2.1 Wanneer een predikant gemeentelid is in een andere kerk dan die waarvan de kerkenraad toezicht houdt op zijn ambtsdienst, erkennen beide kerkenraden elkaars verantwoordelijkheid: de één in het toezicht op de betrokkene als gemeentelid, de ander in het toezicht op zijn ambtsdienst.
- 2.2 De beide betrokken kerkenraden voorzien elkaar van de informatie die de andere nodig heeft voor zijn verantwoordelijkheid in het toezicht. Dit geldt in het bijzonder bij de toepassing van artikel B13, C11 of D5 KO.
- 2.3 De bepalingen onder 2.1 en 2.2 gelden ook wanneer de predikant gemeentelid is binnen een andere kerkgemeenschap; de betrokken kerkenraden leggen dit vast in een overeenkomst.

3. onttrekking

- 3.1 Wanneer een predikant handelt in de zin van artikel C11 KO of zich aansluit bij een andere kerkgemeenschap en een overeenkomst als genoemd onder 2.3 niet mogelijk blijkt, verklaart de kerkenraad die toezicht houdt op zijn ambtsdienst, na advies van de commissie kerkelijke adviezen en onder goedkeuring van de regionale vergadering, het ambt van de betrokkene voor beëindigd en verliest deze zijn bevoegdheid. De kerkenraad doet hiervan mededeling aan alle Nederlandse Gereformeerde Kerken.
- 3.2 De predikant kan tegen een besluit dat genomen is met goedkeuring van de regionale vergadering rechtstreeks beroep instellen. Tegen een voorlopig besluit staat niet de weg van bezwaar en beslissing op bezwaar naar artikel F4.3 KO open.

3. toelichting

Artikel 1.1 benoemt de reguliere situatie: een predikant is verbonden aan een kerk. De kerkenraad houdt dan toezicht.

Artikel 1.2 benoemt normale uitzonderingen. Bij losmaking en na emeritering spreken we niet meer van 'verbonden zijn aan een kerk'. Wel blijft er toezicht door een kerkenraad. De formulering is kort en verwijst naar de desbetreffende regelingen (B9 en B12).

Als een predikant aan twee (of meer) kerken verbonden is, maken de kerkenraden afspraken over de verantwoordelijkheid voor het toezicht op de predikant en leggen die vast in een regeling. Dat staat al voorgeschreven in LR B4 *roeping predikant*, art. 5.1 sub c.

Artikel 2 beschrijft een veel voorkomende situatie, met name van emeritus-predikanten die verhuizen en ergens anders lid worden. Door een algemene regel op te nemen in de landelijke regelingen is het niet nodig dat per situatie afspraken worden vastgelegd. In de generale regeling predikantszaken van de GKv stond deze regel ook.

In eerdere teksten was sprake van 'afstemmen van maatregelen'. Onduidelijk was hoe dat praktisch zou moeten en onzeker of het goed zou werken. We beperken het tot de verplichting tot onderlinge informatievoorziening. Dat wat de andere kerkenraad nodig kan hebben voor zijn toezichthoudende taak moet worden gedeeld. Door dit te omschrijven is er een juridische basis voor het uitwisselen van (beperkte) informatie.

Artikel 2.3: die uitwisseling van (beperkte, relevante) informatie kan ook met een kerk in een ander kerkverband. Die kerkenraad is echter niet gebonden aan onze landelijke regeling. Daarom is daar een aparte overeenkomst nodig (waarvan een voorbeeld beschikbaar is). Zo waarborgt de NGK-kerkenraad dat hij eventueel de informatie krijgt die hij voor zijn toezichthoudende taak nodig heeft. Het is aan te bevelen dat de kerkenraad in zo'n situatie advies vraagt van de CKA. We stellen niet voor om dat verplicht te stellen maar hopen dat de kerkenraad ons in zo'n situatie wel weet te vinden.

Zo'n overeenkomst is niet alleen mogelijk met kerken uit een kerkverband waarmee de NGK een verwantschapsrelatie hebben (CGK en vGKN). Het gaat om informatie-uitwisseling, niet om gezamenlijke besluitvorming vanuit een gemeenschappelijke basis. Uiteraard moet een kerkenraad wel beoordelen of hij vertrouwen kan hebben in de andere kerkenraad dat deze de relevante informatie zal geven. Een NGK-kerkenraad kan redenen hebben om niet de gewenste overeenkomst te sluiten. Dan treedt art. 3.1 in werking.

Artikel 3.1 maakt duidelijk dat een predikant die zich onttrekt aan het toezicht van de kerkenraad niet langer predikant kan blijven. Dit geldt ook wanneer hij lid wordt van een kerk waarbij er geen overeenkomst gesloten kan worden over uitwisseling van informatie met het oog op het houden van toezicht. De blokkade daarvoor kan zowel aan de kant van de NGK-kerkenraad liggen als aan de kant van de andere betrokken kerkenraad.

De omschrijving in 3.1 is compact. De systematiek is hetzelfde als bij schorsing: de kerkenraad vraagt advies aan de CKA en neemt een voorlopig besluit. Dat voorlopige besluit wordt voorgelegd aan de

regionale vergadering. Na goedkeuring door de regionale vergadering maakt de kerkenraad het besluit definitief.

De formulering is dat ‘de kerkenraad het ambt voor beëindigd verklaart’. De kerkenraad besluit niet om zijn bevoegdheid te beëindigen, maar verklaart dat het beëindigd is. Niet de beslissing van de kerkenraad ligt eraan ten grondslag, maar de daad van onttrekking door de predikant. De kerkenraad spreekt slechts uit wat de predikant zelf, door zich te onttrekken, voltrokken heeft.

Art. 3.2 is gelijk aan slotbepalingen bij een aantal andere regelingen.

6.4 Aanvulling kerkorde artikel B6, rechtspositie predikant

6.4.1 aanleiding

We kregen signalen over een situatie waarin een predikant vrijgesteld werd van werkzaamheden om met behoud van levensonderhoud de jaren tot aan zijn emeritering te overbruggen. Zo’n constructie wordt niet beschreven in de kerkorde of de landelijke regelingen. Er was dus ook geen verplichting om hiervoor goedkeuring te vragen van de regionale vergadering. Wij menen dat het wel goed is om ook in zulke situaties de wijziging van de verbintenis van kerk en predikant vooraf te laten goedkeuren door het kerkverband. We stellen daarvoor een algemene regel voor.

6.4.2 belang

De verbintenis van een predikant aan een kerk komt tot stand door roeping door de kerkenraad en aanvaarding ervan door de predikant; dit ligt vast in de roepingsbrief en de brief van aanvaarding, beide genoemd in KO art. B4.3. Die roeping behoeft de goedkeuring van de regionale vergadering (KO art. B4.4). Zo kijkt het kerkverband mee of deze verbintenis op een goede manier tot stand komt. Dat beschermt de positie van de predikant. Hij mag niet door een kerkenraad onder druk gezet worden om in te stemmen met een ongunstige regeling voor het levensonderhoud of met onredelijke verwachtingen.

Ook bij verandering van de verbintenis, van wijziging van de deeltijdfactor tot aan emeritering, is daarom goedkeuring nodig. In de kerkorde en de landelijke regelingen is dat in verschillende situaties voorgeschreven. Wanneer de CKA bij zo’n situatie betrokken wordt, bijvoorbeeld bij een verzoek ontheffing uit het ambt, vraagt het adviesteam altijd aan de predikant of hij geheel vrijwillig daartoe gekomen is of onder oneigenlijke druk van de kerkenraad of de gemeente.

6.4.3 van specifieke naar algemene regel

In de kerkorde en de landelijke regelingen is in specifieke situaties opgenomen dat een wijziging in de verbintenis van predikant en kerk de goedkeuring behoeft van de regionale vergadering: bij wijziging van deeltijd of roeping voor bepaalde tijd (B4), bij roeping voor een bijzondere taak (B7), bij emeritaat (B9), ontheffing (B10), losmaking (B12) en afzetting (B13). Die specifieke bepalingen zouden tot de algemene conclusie mogen leiden dat bij elke wijziging van de verbintenis die goedkeuring nodig is.

Blijkbaar spreekt dat niet voor iedereen vanzelf. Daarom stellen we voor ook de algemene, achterliggende regel op te nemen in de kerkorde. Artikel B6, over de rechtspositie van de predikant, is de meest logische plek daarvoor. Daar is al bepaald dat de verbintenis van predikant en kerkenraad niet vastligt in een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht. We stellen voor om toe te voegen waarin die verbintenis dan wel vastligt: in de roepings- en aanvaardingsbrief.²

6.4.4 goedkeuring bij wezenlijke wijziging

Het spreekt vanzelf dat niet elke verandering in de onderlinge afspraken van kerkenraad en predikant de goedkeuring behoeft van de regionale vergadering. Alleen bij ‘wezenlijke wijzigingen’ is het goed dat het kerkverband meekijkt. We zien af van een nadere omschrijving van wat wezenlijk is. In de toelichting

² Bij een wijziging van de kerkorde geldt landelijke regeling A3 **wijziging van de kerkorde**. Ons advies is om de voorgestelde wijziging niet te beoordelen als ingrijpend; een voorlopige vaststelling waarop de kerken kunnen reageren is niet nodig.

op de kerkorde en een FAQ op de website zullen we, als het voorstel aangenomen wordt, nadere uitleg geven. Daarbij noemen we dan ook dat bij twijfel aan de CKA advies gevraagd kan worden.

6.4.5 geen regeling 'vrijstelling van werkzaamheden'

We komen niet met een voorstel voor een regeling over het vrijstellen van werkzaamheden, vooruitlopend op emeritering. We zien op zich geen bezwaar tegen zo'n constructie. We benadrukken alleen het belang van toezicht vanuit het kerkverband. Het gaat om maatwerk, doorgaans begeleid vanuit het Steunpunt Kerkenwerk, waar moeilijk een algemene regeling voor te schrijven is.

6.4.6 advisering niet verplicht

We stellen niet voor om in de algemene regel op te nemen dat er advies gevraagd moet worden aan een landelijke commissie. Zo'n advies is in sommige situaties wel voorgeschreven, maar bijvoorbeeld niet bij wijziging van deeltijd. Het is overigens kerkenraden wel aan te raden om kerkrechtelijk advies te vragen wanneer er gekozen wordt voor een constructie die niet in de kerkorde of regelingen is omschreven.

6.4.7 omschrijving inhoud aanvaardingsbrief

Aanvullend stellen we voor om in de landelijke regeling B4 **roeping predikant** te bepalen wat de aanvaardingsbrief minimaal moet bevatten. In artikel 2 van die regeling wordt al beschreven wat vermeld wordt in de roepingsbrief: wat de kerkenraad van de predikant verwacht (zijn taken) en wat hij hem toezegt (levensonderhoud). De aanvaardingsbrief moet daarmee corresponderen. Beide documenten mogen een toonzetting hebben die past bij het moment van roeping en aanvaarding, maar inhoudelijk zijn het blijvende documenten die van belang zijn voor de rechtspositie van de predikant.

Mocht ooit een burgerlijke rechter zich bevoegd achten om een uitspraak te doen, dan zal hij zich, naast de kerkorde, baseren op deze documenten. Daarom is het goed om te omschrijven waaraan ze moeten voldoen.

6.4.8 voorgesteld besluit:

1. in de kerkorde in artikel B6 **rechtspositie predikant**:
 - a. toe te voegen artikel B6.2 De verbintenis van de predikant aan de plaatselijke kerk ligt vast in de roepingsbrief en de aanvaardingsbrief. Een wezenlijke wijziging van deze verbintenis behoeft de goedkeuring van de regionale vergadering;
 - b. het huidige B6.2 om te nummeren naar B6.3, met weglating van het woord 'plaatselijke';
 - c. het huidige B6.3 om te nummeren naar B6.4.
2. in de landelijke regeling B4 **roeping predikant**
 - a. toe te voegen art. 2.5 Wanneer de predikant de roeping aanvaardt, vermeldt hij in de aanvaardingsbrief dat hij de in de roepingsbrief omschreven taak aanvaardt en instemt met het toegezegde levensonderhoud.
 - b. het opschrift van artikel 2 te wijzigen in: roepings- en aanvaardingsbrief.

6.5 Aanpassing LR B9 emeritaat – gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid

In een overleg met Steunpunt KerkenWerk is gekeken naar de formulering van de regeling over emeritaat vanwege arbeidsongeschiktheid. Daarin ontbreekt nu het onderscheid tussen volledige en gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid. Onduidelijk is wat de positie wordt van een predikant die bijvoorbeeld voor veertig procent arbeidsongeschikt verklaard wordt. Hij hoeft niet vrijgesteld te worden van zijn taak (want hij is nog in staat om een aanzienlijk deel daarvan te verrichten), dus emeritaat is niet aan de orde. Maar de kerkenraad kan niet meer van hem verwachten dat hij doet wat in de roepingsbrief van hem gevraagd wordt. En bij welk percentage arbeidsongeschiktheid is emeritaat wel passend?

We stellen voor om aan te sluiten bij wat al bepaald is in LR B4 **roeping voor bepaalde tijd of in deeltijd**, artikel 2.3: *de roeping in deeltijd is minimaal voor 40 procent*. Dat is vastgelegd als ondergrens voor hoeveel tijd nodig is om voluit predikant te kunnen zijn. Van een predikant die voor meer dan

zestig procent arbeidsongeschikt verklaard wordt, kan niet verwacht worden dat hij in die minder dan veertig procent van zijn tijd voldoende ruimte heeft om predikant te zijn. Hij wordt vrijgesteld van zijn taken, maar behoudt zijn bevoegdheid.

Als een predikant voor meer dan veertig procent nog geschikt geacht wordt om te werken, vermindert de kerkenraad de taak van de predikant. Een voltijds predikant wordt dan een predikant in deeltijd, voor zover hij nog arbeidsgeschikt is. Daarbij gelden de kerkelijke regels over het verminderen van het percentage deeltijd: vastlegging in een gezamenlijke overeenkomst, met advies van SKW en communicatie naar de gemeente. Ook is goedkeuring van de regionale vergadering nodig. Zie LR B4 **roeping voor bepaalde tijd of in deeltijd**, artikel 5.

Voor de duidelijkheid: emeritering bij een arbeidsongeschiktheid van bijvoorbeeld zeventig procent betekent niet dat de predikant recht heeft op een volledige arbeidsongeschiktheidsuitkering. De eigen regels van de huidige arbeidsongeschiktheidsverzekeraar leggen de grens bij 75 procent. Een predikant die vanwege gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid emeritaat ontvangt, kan dus mogelijk wel zelf gedeeltelijk in zijn onderhoud moeten voorzien.

Voorgesteld besluit:

in de landelijke regeling B9 **emeritaat**

- a. artikel 2.2 te wijzigen in: Wanneer de arbeidsongeschiktheid langer duurt dan twee jaar en vastgesteld is op meer dan 60 procent, en het SKW deze situatie op grond van de rapportage van een verzekeringsarts als blijvend beoordeelt, verleent de kerkenraad de predikant emeritaat.
- b. toe te voegen artikel 2.3: Wanneer de arbeidsongeschiktheid langer duurt dan twee jaar en vastgesteld is op 60 procent of minder, en het SKW deze situatie op grond van de rapportage van een verzekeringsarts als blijvend beoordeelt, vermindert de kerkenraad de taak van de predikant met eenzelfde percentage. Artikel B4.5 KO en de bijbehorende landelijke regeling zijn daarbij van toepassing.

6.6 Aanpassing LR B9 emeritaat – bericht aan SKW; publicatie van akten op de website

In één van de overlegmomenten met Steunpunt Kerkenwerk werd genoemd dat bij emeritering van een predikant het wenselijk is dat SKW een formele bevestiging daarvan ontvangt. Het SKW heeft dat nodig bij het doorgeven van de wijziging aan de VSE of het pensioenfonds. Het meest werkbaar daarvoor is een akte van emeritering met een verklaring van goedkeuring door de regionale vergadering. We stellen voor om in de landelijke regelingen op te nemen dat deze akte verleend wordt en dat SKW een kopie ontvangt, met de verklaring van goedkeuring.

Met het SKW is afgesteld dat de CKA modellen beheert en beschikbaar stelt op de website NGK.nl van alle akten en dergelijke die in de landelijke regelingen genoemd worden. Het SKW zal op zijn site doorlinken naar deze modelakten.

Voorgesteld besluit:

- a. in landelijke regeling B9 **emeritaat** het slot van artikel 3 als volgt te wijzigen:
- 3.5 Nadat de regionale vergadering haar goedkeuring heeft verleend, maakt de kerkenraad het besluit tot emeritering definitief en overhandigt de predikant hiervan een akte.
- b. aan landelijke regeling B9 **emeritaat** toe te voegen:
6. **bericht voor het SKW**
- 6.1 Van een goedgekeurde emeritering geeft de regionale vergadering bericht aan het SKW, met vermelding van de datum waarop het emeritaat ingaat.

6.7 Aanpassing LR B11 non-actiefstelling predikant

In artikel B11 van de kerkorde staat: 'Bij dringende noodzaak kan de kerkenraad als tijdelijke ordemaatregel besluiten tot gehele of gedeeltelijke non-actiefstelling van de predikant'. In artikel 1 van de landelijke regeling B11 **non-actiefstelling predikant** wordt het doel van non-actiefstelling beperkt:

'Non-actiefstelling schept ruimte voor predikant, kerkenraad en gemeente om te werken aan verbetering van hun onderlinge relatie en werksituatie'. Artikel 2 stelt helder dat non-actiefstelling niet wordt toegepast wanneer er reden is voor schorsing. Maar in de aanloop naar eventuele schorsing kan een non-actiefstelling wel gewenst zijn. De kerkenraad kan tijd nodig hebben om tot een beoordeling te komen, bijvoorbeeld in afwachting van een uitspraak van de klachtencommissie inzake seksueel misbruik. Als het te vroeg is voor de zware maatregel van schorsing maar het niet wenselijk is dat de predikant blijft werken, kan de kerkenraad hem op non-actief stellen. Daarom stellen we voor om artikel 1 van de landelijke regeling aan te passen.

Voorgesteld besluit:

in de landelijke regeling B11 **non-actiefstelling predikant** artikel 1 als volgt te wijzigen:

- 1.1 De kerkenraad kan besluiten tot non-actiefstelling om ruimte te scheppen voor predikant, kerkenraad en gemeente voor het werken aan verbetering van hun onderlinge relatie en werksituatie.
- 1.2 De kerkenraad kan ook besluiten tot non-actiefstelling om te onderzoeken of er reden is voor schorsing van de predikant. Non-actiefstelling is geen alternatief voor schorsing.

6.8 Aanpassing LR B13 en LR B18, schorsing predikant/ouderling of diaken – communicatie

Wanneer een predikant, ouderling of diaken geschorst wordt, informeert de kerkenraad de gemeente over de schorsing. De huidige tekst van de landelijke regelingen bepaalt dat de kerkenraad de ambtsdrager 'in de gelegenheid stelt om deze informatie van zijn kant aan te vullen' (LR B12 **schorsing predikant** art. 5.1 en LR B18 **schorsing ouderling of diaken** art. 3.4). Aan deze formulering zou de ambtsdrager het recht kunnen ontnemen om informatie aan de gemeente te geven die uitdrukkelijk ingaat tegen hoe de kerkenraad in deze situatie leidinggeeft aan de gemeente. Dat doet tekort aan de verantwoordelijkheid van de kerkenraad. Uiteraard moet zoveel mogelijk gezocht worden naar gezamenlijkheid, maar als het erop aankomt is de kerkenraad verantwoordelijk voor de informatie aan de gemeente.

Daarom stellen we voor om de formulering aan te passen, naar analogie van art. 7.1 en 7.2 van LR B13 **schorsing predikant**.

Voorgesteld besluit:

In de landelijke regeling B13 **schorsing predikant** artikel 5.1 en in de landelijke regeling B18 **schorsing ouderling of diaken** artikel 3.4 als volgt te wijzigen: De kerkenraad informeert de gemeente over de schorsing, zo mogelijk in samenwerking met de predikant (resp. de betrokken ouderling of diaken)

6.9 Aanpassing LR B13 en LR B18, schorsing predikant/ouderling of diaken – reden afzetting

Na de schorsing van een ambtsdrager beraadt de kerkenraad zich of afzetting moet volgen. In de landelijke regelingen B12 en B18 staat daarover (in respectievelijk artikel 6.2 en 4.2): 'Afzetting volgt wanneer de predikant (of betrokken ouderling of diaken) in zijn zonde of kwalijke handelwijze volhardt, of wanneer hij zich wel bekeert maar de impact van zijn zonde te groot is om hem nog te laten dienen als ambtsdrager.' Ten onrechte bevat het tweede deel van deze zin een dubbele voorwaarde: bekering van de predikant én grote impact van zijn zonde. Wanneer de impact van zijn zonde te groot is om hem nog te laten dienen als ambtsdrager, is dat op zich voldoende reden voor afzetting. De vraag of hij zich van harte bekeerd heeft, is dan niet van belang. Die vraag komt alleen in beeld als de impact van de zonde beperkt is gebleven. Dat staat in het volgende artikel in de regelingen.

Voorgesteld besluit:

In de landelijke regelingen B13 ***schorsing predikant*** en B18 ***schorsing ouderling of diaken*** respectievelijk artikel 6.2 en 4.2 als volgt te wijzigen (met weglating van de woorden 'hij zich wel bekeert maar'): *Afzetting volgt wanneer de predikant (resp. de betrokken ouderling of diaken) in zijn zonde of kwalijke handelwijze volhardt, of wanneer de impact van zijn zonde te groot is om hem nog te laten dienen als ambtsdrager.*

6.10 Aanvulling LR B13 en B18 afzetting predikant/ouderling of diaken

Wanneer een kerkenraad een voorlopig besluit tot afzetting van een predikant, ouderling of diaken voorlegt aan de regionale vergadering, neemt deze vergadering kennis van het dossier en hoort zowel de kerkenraad als de predikant. Net als bij zijn verweer bij de kerkenraad (resp. art. 1.3 en 1.2) kan de ambtsdrager zich daarbij uiteraard laten bijstaan door een raadsman. Dat staat alleen niet vermeld. We stellen voor om dat aan te vullen. Volledigheidshalve noemen we dat ook de kerkenraad zich kan laten bijstaan.

Voorgesteld besluit:

In de landelijke regelingen B13 ***afzetting predikant*** en B18 ***afzetting ouderling of diaken*** de artikelen 2.2 als volgt aan te vullen: 'Zowel de kerkenraad als de predikant (resp. betrokken ouderling of diaken) kunnen zich laten bijstaan door een raadsman'.

6.11 Aanpassing LR B21 klachtrecht seksueel misbruik

Omdat de beoordeling van klachten over seksueel misbruik vraagt om specifieke kennis en competenties hebben we als kerken dat toevertrouwd aan een aparte klachtencommissie en beroepscommissie. Een uitspraak van zo'n commissie moet door de kerkenraad aanvaard worden 'als grondslag voor zijn optreden' (LR B21 ***klachtrecht seksueel misbruik*** artikel 3.1). Wanneer de kerkenraad oordeelt dat afzetting nodig is, legt hij dit voor aan de regionale vergadering. Volgens de landelijke regelingen B13 en B18 vormt de regionale vergadering zich hierbij een eigen oordeel over de noodzaak tot afzetting. Bij het vormen van dat eigen oordeel door de regionale vergadering zal hetzelfde moeten gelden als bij het optreden van de kerkenraad: de uitspraak van de klachten- of beroepscommissie wordt aanvaard en vormt de grondslag voor het oordeel van de regionale vergadering. De vergadering vormt zich wel, uitgaande van de uitspraak, een eigen oordeel over de noodzaak tot afzetting, maar doet niet een eigen onderzoek of de klacht gegrond is geweest.

Wij stellen voor om dit ook met zoveel woorden op te nemen in de landelijke regeling.

Voorgesteld besluit:

In de landelijke regeling B21 ***klachtrecht seksueel misbruik*** artikel 3.1 als volgt te wijzigen: Wanneer de klachtencommissie of beroepscommissie uitspraak heeft gedaan over de gegrondheid van de klacht, aanvaardt een kerkelijke vergadering deze uitspraak als grondslag voor haar handelen. De kerkelijke vergadering is hiertoe bevoegd zonder eigen nader onderzoek.

6.12 Nadere aanduiding landelijke regelingen

Bij het veelvuldig verwijzen naar de landelijke regelingen merken we dat het handig zou zijn als meerdere regelingen bij één KO-artikel een letteraanduiding krijgen om ze kort te kunnen aanduiden. Nu moet dat nog door de volledige titel te vermelden. We nemen onszelf voor om in advies- en andere teksten de eerste vermelding volledig te laten zijn (bijv. landelijke regeling B4-d ***goedkeuring aanvaarde roeping***) en vervolgens te verwijzen met de korte aanduiding (LR B4-d).

Voorgesteld besluit:

de CKA op te dragen de namen van landelijke regelingen zo te wijzigen dat meerdere regelingen bij één kerkorde-artikel onderscheiden worden door een toegevoegde letter.

6.13 www.kerkrecht.nl

De synode droeg de CKA op 'medewerking te verlenen aan het actueel houden van informatie over de eigen kerkorde en landelijke regelingen op www.kerkrecht.nl'.

Kerkrecht.nl is de website van de sectie Rechtstheologie en Kerkrecht van de Theologische Universiteit Utrecht en de daaraan verbonden Stichting 'Prof. Detmer Deddens Kerkrecht Centrum'. Helaas is de website al enige jaren niet meer geactualiseerd. Het nieuwgevormde kerkverband van de NGK met de kerkorde en regelingen staat er niet vermeld. We hebben hierover contact gehad met prof. dr. L. van den Broeke van de Theologische Universiteit Utrecht. Tot nu toe blijkt de actualisering van deze website geen prioriteit te krijgen binnen de TUU. Wij betreuren dat uiteraard. We vragen de synode om de CKA niet opnieuw deze opdracht te geven. Wanneer er mogelijkheden komen om de site actueel te houden, zijn we sowieso wel gemotiveerd om dat te doen.

6.14 Advies bij wijziging van de kerkorde en publicatie van de kerkorde

De synode droeg CKA op 'het verplicht advies te geven bij een voorstel tot wijziging van de kerkorde en bij de eindredactie van de kerkorde na een besluit tot wijziging van die kerkorde, conform KO art. A3 en de bijbehorende regeling' (opdracht 10).

Twee commissies hebben ons vooraf al gevraagd om mee te denken toen zij plannen hadden om voorstellen tot wijziging aan de synode voor te leggen. Voor het overige staan we klaar om de synode zo nodig te adviseren.

De synode droeg ons ook op 'te zorgen voor de publicatie (met eventuele toekomstige wijzigingen) van de kerkorde en de landelijke regelingen' (opdracht 11). Dat hebben we gedaan en zullen we opnieuw doen als er wijzigingen zijn.

7 Beschikbaar stellen eerdere rapporten en besluiten (aanvullende opdracht)

De LV/GS Zoetermeer 2022 voegde bij de start van de CKA de opdracht toe om 'die rapporten en besluiten van GS en LV uit de recente geschiedenis van de GKv en de NGK beschikbaar te maken voor de kerken die, hoewel ze na 1 mei geen rechtskracht hebben, wel van blijvende waarde kunnen zijn voor kerkenraden en regio's.' (Acta art. 10, zie ook art. 11). Hoewel de synode van Deventer 2023 deze opdracht niet herhaalde, hebben we dit wel als één van onze opdrachten beschouwd.

Voor de uitvoering van deze opdracht hebben we uit elk van de beide vroegere kerkverbanden iemand gevraagd om te inventariseren welke rapporten en besluiten hiervoor in aanmerking komen. De ons toegezegde inventarisatie is helaas niet afgerond voordat dit rapport aangeleverd moet worden. We hopen de synode te dienen met een aanvullende rapportdeel over deze opdracht of, als het niet op tijd afgerond kan worden, stellen voor om de opdracht nogmaals te geven.

8 Overleg Geschilbehandeling en ICG

Kort samengevat: De Interkerkelijke Commissie Geschilbehandeling (ICG) wordt formeel aangestuurd vanuit de CKA. Deze commissie rapporteert via ons rapport aan de synode. Er hoeft geen besluit over genomen te worden.

De synode van Deventer 2023 nam afzonderlijk het besluit 'in te stemmen met het gezamenlijke besluit van de commissie kerkelijke adviezen en het deputaatschap kerkorde en kerkrecht van de CGK tot de vorming van het Overleg Geschilbehandeling, volgens het daartoe opgestelde constituerend document' (Acta art. 20). Dit OG vormt de kerkelijke inbedding voor de Interkerkelijke Commissie Geschilbehandeling (ICG). In de afgelopen periode heeft dit OG gefunctioneerd zoals in het document

geschetst. Er was goede samenwerking met de deputaten van de CGK. Er zijn ontmoetingen geweest met ICG afzonderlijk en met alle gremia die betrokken kunnen zijn bij spanning tussen kerkenraad en predikant (zie eerder in dit rapport).

De Interkerkelijke Commissie Geschilbehandeling brengt via het rapport van CKA verslag uit van haar werkzaamheden in de afgelopen periode. Het rapport dat hier volgt, wordt via de deputaten van de CGK ook uitgebracht aan de synode van de CGK.

Werkzaamheden Interkerkelijke Commissie Geschilbehandeling (ICG)

Rapportageperiode 2023–2025

1. Inleiding

De Interkerkelijke Commissie Geschilbehandeling (ICG) is op 16 november 2017 formeel ingesteld. Sindsdien functioneert zij als interkerkelijke commissie en heeft zij aan de diverse synodes gerapporteerd. Per 2025 hebben de synodes via een constituerend document het Overleg Geschilbehandeling (OG) ingesteld. De ICG rapporteert sindsdien aan het OG en doet dat niet langer jaarlijks, maar over een periode van drie jaar.

Conform de afspraak met het OG beslaat dit verslag de jaren 2023, 2024 en 2025. Over 2023 is tevens een afzonderlijk jaarverslag opgesteld (d.d. 10 april 2024).

2. Werkwijze en structuur van de ICG

De ICG is een interkerkelijke commissie van de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) en de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK). Aanvankelijk werden de leden benoemd door of namens de Generale Synode respectievelijk de Landelijke Vergadering. Sedert de constituering van het OG worden nieuwe leden formeel door het OG benoemd.

De gedachte achter één gezamenlijke interkerkelijke commissie is dat samenwerking bij de behandeling van geschillen de onafhankelijkheid en deskundigheid beter waarborgt dan het werken met afzonderlijke commissies per kerkverband. De ICG is voortgekomen uit de behoefte aan meer samenwerking op het vlak van geschilbehandeling. In de vroegere situatie, met drie kerken binnen de 'kleine oecumene', werd dit werk verricht door eigen commissies per kerkverband, wat in de praktijk een kwetsbaar model bleek. Nu de ICG geruime tijd actief is, kan worden vastgesteld dat het interkerkelijke model zijn meerwaarde heeft bewezen: per casus kan een beroep worden gedaan op de specifieke achtergrond (NGK of CGK) én op de beschikbare inhoudelijke deskundigheid.

De ICG is er voor de behandeling van geschillen — of een dreiging daarvan — tussen leden van een gemeente en de kerkenraad of predikant, dan wel tussen een predikant en de kerkenraad. De taak van de ICG is neergelegd in het reglement. In de kern tracht de ICG de vrede te herstellen door met partijen in gesprek te gaan en het onderlinge gesprek te bevorderen, met als doel te bezien of een oplossing bereikt kan worden. De ICG is geen arbitragecommissie, maar richt zich op het herstel van vrede en gemeenschap als onderdeel van Gods Koninkrijk.

Afhankelijk van de casus stelt de ICG een eindrapport op met een advies. Dit advies is niet bindend, tenzij partijen daarover voorafgaand aan de behandeling andere afspraken hebben gemaakt. De ICG hanteert een vastgelegde werkwijze en een reglement, waarin onder meer geheimhouding, vertrouwelijkheid en de vernietiging van documenten na afronding van een casus zijn geregeld.

3. Samenstelling van de ICG

Per ultimo april 2026 bestaat de ICG uit de volgende leden:

NGK-leden	CGK-leden
Drs. Alex Boshuizen (secretaris)	Arjan Dorst MSc
Klaas Mollema (penningmeester)	Erik Dorst
Arco Schenkel	Drs. Adrie van der Heijden
Mr. Jaquélien Siebenga-Moggré	Mr. Anna Ippel
Drs. Arie van Vugt	Mr. Peter van de Weerd (voorzitter)
Nadine de Graaf MSc	

3.1 Afgetreden leden (2023–2025)

Gedurende de rapportageperiode heeft de ICG afscheid genomen van vier leden:

- Ir. Harry Lakerveld (NGK)
- Peter van Duijvenbode (CGK)
- Mr. Gerrit de Graaf (CGK)
- Lien Schilthuis (NGK)

De commissie spreekt haar waardering uit voor de inzet en betrokkenheid van deze leden gedurende hun periode binnen de ICG.

3.2 Invulling van vacatures

Door het vertrek van leden ontstaan in de (nabije) toekomst enkele vacatures. De commissie is actief bezig met het werven van nieuwe leden om deze vacatures in te vullen. Bij de voordracht van kandidaten wordt nadrukkelijk gelet op het behoud van een evenwichtige mix van pastorale, bestuurlijke, juridische, psychologische en gedragswetenschappelijke expertise. Tevens wordt gezorgd voor een zo goed mogelijke vertegenwoordiging van beide kerkverbanden.

4. Vergaderingen en interne afstemming

De ICG vergadert regulier twee keer per jaar in voltallige samenstelling. Tussentijds vindt naar behoefte overleg plaats tussen de (waarnemend) voorzitter, de secretaris en de penningmeester, die daarmee feitelijk als dagelijks bestuur functioneren.

In 2025 heeft de voltallige ICG kennisgemaakt met het OG. Tevens is afgesproken dat periodiek een afvaardiging van de ICG met het OG afstemming zoekt, wat de onderlinge samenwerking en transparantie ten goede komt.

Individuele cases worden bewust niet in de reguliere vergaderingen besproken. Daarvoor worden per casus afzonderlijke behandelcommissies ingesteld, bestaande uit twee à drie leden met een telkens wisselende samenstelling. De ICG is in staat gebleken om behandelcommissies samen te stellen zonder persoonlijke banden met de betrokken gemeente, waarmee de onafhankelijkheid is gewaarborgd.

In de verslagperiode kwamen onder meer de volgende onderwerpen aan bod: organisatorische ontwikkelingen (zoals de fusie van GKv en NGK en de instelling van het OG), de bemensing van de ICG, en afstemming met externe gremia, waaronder het Overleg vertegenwoordigers Meldpunt Seksueel Misbruik in Kerkelijke Relaties, met name over machtsmisbruik. Door de ICG is ook actief deelgenomen aan het overleg waarin met alle betrokken gremia (zoals o.a. CKA, CKO en SKW) gewerkt is aan een helder overzicht en afbakening van taken, rollen en verantwoordelijkheden.

5. Borging van onafhankelijkheid en kwaliteit

Onafhankelijkheid, onpartijdigheid, hoor en wederhoor en strikte vertrouwelijkheid vormen de kern van de werkwijze van de ICG. In de rapportageperiode is ingezet op verdere versterking hiervan.

Bij elke reguliere vergadering wordt expliciet aandacht besteed aan kwaliteitszorg en intervisie: een behandelcommissie bespreekt een afgeronde casus anoniem met de voltallige commissie. Dit bevordert onderlinge reflectie en leidt tot aanscherping van de werkwijze, ten behoeve van toekomstige behandelingen.

Bij de voordracht van nieuwe leden wordt nadrukkelijk gekeken naar het handhaven van een brede en evenwichtige mix van expertise. De commissie beschikt momenteel over deskundigen met een achtergrond in pastoraat, bestuur, recht, gedragswetenschap, mediation en psychologie, afkomstig uit zowel NGK als CGK. Dit geeft de ICG de nodige veerkracht en veelzijdigheid om uiteenlopende cases adequaat te behandelen.

De ICG werkt op vrijwillige basis, wat grenzen stelt aan de omvang van de professionele toerusting. Desondanks worden waar mogelijk vaktechnisch relevante artikelen gedeeld en vindt bijscholing plaats.

6. Professionalisering en digitale infrastructuur

In de afgelopen maanden heeft de ICG een belangrijke professionaliseringsslag gemaakt. Op meerdere fronten zijn stappen gezet om de commissie toekomstbestendig te positioneren en haar werkwijze te versterken.

6.1 Nieuwe website en huisstijl

De ICG heeft een eigen website gelanceerd (www.icg-commissie.nl), voorzien van een professioneel logo en een herkenbare huisstijl. Hiermee is de ICG beter vindbaar voor kerken en gemeenteleden die een beroep op haar willen doen, en wordt de commissie als zelfstandige, professionele instantie zichtbaar gemaakt.

6.2 Microsoft 365-omgeving en eigen communicatiekanalen

Uitmo 2025 is een start gemaakt met de implementatie van een Microsoft 365-werkomgeving, inclusief eigen ICG-e-mailadressen. Deze ontwikkeling wordt in 2026 verder uitgerold en doorontwikkeld. Met deze stap wordt de professionaliteit en veiligheid van de communicatie versterkt. Alle commissieleden beschikken over een beveiligd e-mailadres binnen het eigen ICG-domein, waarmee intern en extern op uniforme wijze wordt gecommuniceerd.

Daarnaast is begonnen met het inrichten en gebruiken van een beveiligde cloudomgeving, inclusief Microsoft Teams. Deze omgeving wordt in 2026 verder geoptimaliseerd en uitgebreid. Dit stelt de ICG in staat om vertrouwelijke documentatie veilig op te slaan en onderling te delen, ongeacht de fysieke locatie van de commissieleden. Samenwerking en informatiedeling verlopen hierdoor efficiënter, structureler en in overeenstemming met de hoge eisen die aan vertrouwelijkheid worden gesteld.

7. Overzicht behandelde cases

7.1 Kwantitatief overzicht

Categorie	2023-2025
Verzoeken aan de ICG (totaal)	16
waarvan afkomstig van CGK	5
waarvan afkomstig van NGK	11
Niet in behandeling genomen / geen behandelcommissie ingesteld	4
Voorkomen van geschil door eerste interventie van de ICG	2
Ingestelde behandelcommissies	10

Toelichting:

Niet in behandeling genomen: de redenen variëren per geval, bijvoorbeeld omdat de ICG op grond van het reglement niet competent is, of omdat een andere begeleidingsvorm passender werd geacht.

Eerste interventie: afhankelijk van de casus probeert de ICG als eerste stap een luisterend oor te bieden en een verkennend advies te geven, teneinde een potentieel geschil te de-escaleren. Indien dit slaagt, wordt geen behandelcommissie ingesteld.

Behandelrapportages: afgeronde casussen worden zo uniform mogelijk gerapporteerd aan betrokkenen. Geschilbehandeling is maatwerk; per casus wordt beoordeeld of rapportage opportuun is en hoe uitgebreid die rapportage dient te zijn.

7.2 Kwalitatief overzicht

De aan de ICG voorgelegde geschillen betreffen doorgaans meningsverschillen tussen de kerkenraad en een of meer gemeenteleden, dan wel geschillen tussen een predikant en de kerkenraad. In de meerderheid van de gevallen is het gelukt het conflict op te lossen of tot een werkbare situatie te komen. Waar een volledige oplossing niet mogelijk bleek, heeft de behandelcommissie een advies uitgebracht over de meest zorgvuldige wijze om met de gebrokenheid van de situatie om te gaan.

Een terugkerend thema is dat opgelopen spanningen veelal voortkomen uit gebrekkige communicatie. De ICG doet waar mogelijk concrete verbetervoorstellen en verwijst zo nodig naar externe specialisten op het gebied van mediation in de kerk of naar trajecten die worden aangeboden via bijvoorbeeld Kerpunt of Kerkvitaal.

9 DeputatenOverleg Eenheid

De synode besloot door te gaan met het werk van de DOE-groep (DeputatenOverleg Eenheid) (Acta art. 48 besluit 3). DOE werd tot voor kort gevormd vanuit deputaten/commissies eenheid en kerkorde en kerkrecht van zowel de CGK als de NGK. Twee leden van de CKA nemen daarom deel in DOE. Inmiddels is ook de PKN aangeschoven, vanwege toenemende contacten en samenwerking tussen de plaatselijke kerken van deze drie. DOE vraagt in haar rapport om besluitvorming van de synode om met deze ontwikkeling in te stemmen. Het rapport van DOE vormt een onderdeel van de rapportage van de commissie contact en eenheid.

10 Participatie werkgroep ambt

De synode verzocht het Steunpunt Kerkenwerk om na te gaan hoe de adviezen van de werkgroep ambt (van de Theologische Universiteit) over de arbeidsmobiliteit van predikanten zijn in te voeren in onze kerken, en daarbij o.a. de commissie kerkelijke adviezen te betrekken. Namens CKA neemt Kornelis Harmannij deel in deze ‘werkgroep ambt’, aangestuurd door SKW.

11 Vrijgestelde secretaris

De synode besloot voor CKA een budget voor ca. 0,2 fte beschikbaar te stellen voor de inzet van de algemeen secretaris van de CKA. Vooraf was het een ruwe inschatting hoeveel tijd nodig zou zijn voor de taken van de secretaris. Uit het bijhouden van voor de CKA gewerkte uren blijkt dat het een goede inschatting geweest is. Gemiddeld vraagt het ruim acht uur per week.

De algemeen secretaris heeft een centrale rol binnen de CKA. Hij beoordeelt in eerste instantie via welke route een adviesvraag behandeld wordt (‘triage’). Hij monitort de voortgang van adviestrajecten, bewaakt mede de kwaliteit voordat een advies verzonden wordt en zorgt voor archivering. Hij is eerste aanspreekpunt (ook doordat zijn telefoonnummer steeds vermeld staat) en beantwoordt meer dan de helft van de binnenkomende vragen. De vrijstelling voor dit werk geeft hem de ruimte om aan het werk voor de CKA aandacht en prioriteit te geven naast het predikantswerk.

We vragen daarom aan de synode om voortzetting van dit budget voor de inzet van de algemeen secretaris.

12 Samenstelling CKA

De CKA telde bij de benoeming in 2023 veertien leden. De predikanten Albert Veerman en Huibert van Noort legden in de loop van de tijd hun werk voor CKA neer, vanwege andere werkzaamheden. Ds. Gerry Bos werd lid van de nieuw samengestelde commissie pastoraat aan predikanten, wat niet te combineren is met het lidmaatschap van CKA.

In één van de vacatures benoemde het synodemoderamen, op voorstel van CKA, ds. Robert van Ommen. Nog maar kort had hij in de commissie gefunctioneerd toen de Heer van de kerk hem totaal onverwacht uit zijn dienst wegriep. Zijn overlijden raakte ons diep.

In een aanvullende rapportage vermelden we welke leden opnieuw voor benoeming in aanmerking willen komen en welke leden hun werk willen neerleggen.

13 Nieuwe (algemene) opdracht

We vragen de synode om de eerder gegeven opdracht opnieuw te geven. Ter wille van de overzichtelijkheid vatten we de eerdere opdrachten 6 tot en met 10 samen in ‘de adviezen te geven die kerkenraden in verschillende situaties verplicht zijn te vragen conform de kerkorde en de bijbehorende regelingen’. De aparte vermelding van ‘advies in predikantszaken’ kan achterwege blijven.

1. op verzoek te adviseren over kerkrecht en kerkorde;
2. de adviezen te geven die kerkenraden in verschillende situaties verplicht zijn te vragen conform de kerkorde en de bijbehorende regelingen;
3. de kennis van het kerkrecht en de toepassing ervan actief te bevorderen door publicaties en aandacht in (digitale) media;

4. overleg te voeren met, en waar dat wenselijk is door te verwijzen naar andere instanties: Steunpunt KerkenWerk (SKW), Kerkpunt, Interkerkelijke Commissie Geschilbehandeling (ICG), commissie kerkelijke onderzoeken, CGMV|predikantenvereniging, commissie pastoraat aan predikanten e.d.;
5. met de deputaten kerkorde en kerkrecht van de CGK het Overleg Geschilbehandeling te vormen als kerkelijke inbedding van de ICG;
6. deel te nemen aan DOE, DeputatenOverleg Eenheid;
7. deel te nemen aan de werkgroep ambt onder leiding van SKW;
8. aanspreekpunt te zijn voor verzoeken tot wijziging van de kerkorde en de landelijke regelingen;
9. zo nodig de volgende synode te dienen met voorstellen tot wijziging van de kerkorde en de landelijke regelingen;
10. te zorgen voor een steeds actuele publicatie van de kerkorde en de landelijke regelingen.

14 Financiën

In de onderstaande tabel geven we een overzicht van de begroting en de gemaakte kosten. De begroting voor de jaren 2024-2026 was een eerste inschatting. Deze was gebaseerd op twee plenaire vergaderingen van de CKA, een vergadering van beide secties en 10.000 km reizen.

Het vergader- en reispatroon is de afgelopen jaren duidelijk geworden. Twee keer per jaar is er een plenaire vergadering; de secties vergaderen niet apart. Daarnaast zijn de reiskosten voor adviezen lager. Ook wordt er veel digitaal vergaderd. We wijzen erop dat de kosten van CPP voor de jaren 2025 en 2026 geboekt zijn/worden ten laste van de CKA.

In de laatste kolom vindt u het voorstel voor de begroting voor de jaren 2027 e.v. Deze begroting is met name gebaseerd op de werkelijke kosten voor 2025. We merken op dat de reiskosten voor adviezen sterk afhankelijk zijn van het aantal adviezen waarbij fysieke aanwezigheid van groot belang is. Onze indruk is dat dit soort adviezen toeneemt. Daarom is niet te krap begroot.

Totale begroting van de CKA voor de jaren 2027-2029:

- 3 x 0,2 fte
- 3 x € 4.500 = € 13.500

	Begroting 2024	Werkelijk 2024	Begroting 2025	Werkelijk 2025	Begroting 2026	Begroting 2027 e.v.
secretaris	0,2 fte	0,2 fte	0,2 fte	0,2 fte	0,2fte	0,2 fte
reiskosten	€ 6.440	€ 1.923,24	€ 6.440	€ 2.763,49	€ 5.460	€ 3.000
vergaderkosten	€ 1.700	€ 535	€ 1.600	€ 1.310,60	€ 1.100	€ 1.500
onvoorzien	€ 500	€ 0	€ 500	€ 0	€ 500	
Totaal	€ 8.640	€ 2.458,24	€ 8.540	€ 4.074,09	€ 7.060	€ 4.500

Bijlagen

Bijlage 1: Opdracht van de CKA in de afgelopen periode

De Synode Deventer 2023 besloot (Acta art. 17)

Besluit 1:

- a. voor de commissie kerkelijke adviezen de opdrachten te handhaven (met een enkele correctie en aanpassing) die de Landelijke Vergadering/Generale Synode Zoetermeer 2022 haar gaf, namelijk:
 1. de kerken te dienen met advies over kerkrecht en kerkorde;
 2. onderzoek te doen naar de wenselijkheid en mogelijkheden van regelingen waardoor een predikant wiens ambtsdienst om disciplinaire redenen werd beëindigd niet zonder meer in aanmerking komt voor het verrichten van pastoraal werk en het voorgaan in diensten;
 3. onderzoek te doen naar de wenselijkheid en mogelijkheden van landelijke (regelingen met betrekking tot) zorg van pastoraal psychologische aard voor predikanten na losmaking of na onvrijwillige beëindiging van hun ambtswerk;
 4. in het bijzonder kerkenraden en predikanten te dienen met advies in predikantszaken;
 5. waar dat wenselijk is door te verwijzen naar SKW, mediation, rechtspraak, ICG etc.;
 6. het verplicht advies te geven met betrekking tot de tijdelijke of blijvende beëindiging van de ambtsdienst van de predikant, conform KO art. B10, B11, B13 en bijbehorende regelingen;
 7. het verplicht advies te geven met betrekking tot de voortijdige beëindiging van de arbeidsrelatie met een predikant in opleiding, conform KO art. B5 en de bijbehorende regeling;
 8. het verplicht advies te geven bij emeritering van een predikant, conform KO art. B9 en de bijbehorende regeling;
 9. het verplicht advies te geven bij de schorsing of afzetting van een ouderling, diaken of kerkelijk werker, conform KO art. B18 en B20 en bijbehorende regelingen;
 10. het verplicht advies te geven bij een voorstel tot wijziging van de kerkorde en bij de eindredactie van de kerkorde na een besluit tot wijziging van die kerkorde, conform KO art. A3 en de bijbehorende regeling;
 11. te zorgen voor de publicatie (met eventuele toekomstige wijzigingen) van de kerkorde en de landelijke regelingen;
 12. aanspreekpunt te zijn voor wijzigingen in de kerkorde en de landelijke regelingen en daarover zo nodig contact onderhouden met uitvoeringsinstanties, in het bijzonder met SKW/CGMV;
 13. medewerking te verlenen aan het actueel houden van informatie over de eigen kerkorde en landelijke regelingen op www.kerkrecht.nl;
- b. verslag te doen van haar werkzaamheden aan de synode van 2026.

Besluit 2:

- a. de CKA een budget toe te kennen van € 25.500 voor de periode 2024 – 2026;
- b. een budget voor ca 0,2fte beschikbaar te stellen (dat is ca. € 16.000 op jaarbasis) voor de periode 1 januari 2024 – 31 december 2026 voor de inzet van de algemeen secretaris van de CKA;
- c. de CKA op te dragen hierover organisatorische afspraken te maken met de commissie financiën en beleid.

Bijlage 2: Overzicht van adviesvragen

Om een indruk te geven van de gestelde vragen geven we hieronder een niet volledig overzicht.

1. Adviesvragen die door een adviesteam behandeld zijn:

a. Predikantszaken

- overgang predikant naar ander kerkverband – hoe afhechten (5x)
- positie predikant die aan twee kerken is verbonden maar in één niet verder kan werken
- positie predikant bij samenvoegen van twee kerken
- ontslag van een verbinding bij blijvende verbondenheid aan een andere kerk
- lidmaatschap van de predikant bij verbinding aan twee kerken
- 'overname' van docent TU ivm opheffing van de kerk waaraan hij verbonden was
- toezicht op ambt bij gedeeltelijke dienst in een PKN-gemeente
- hoe te handelen als een emeritus zich onttrekt aan de NGK (3x)
- predikant met bijzondere taak verbinden aan een andere kerk
- medewerking gemeente bij roeping predikant
- kan een predikant beroepbaar blijven die in deeltijd in een ander kerkverband predikant is
- hoe te regelen dat een predikant doorwerkt na de emeriteringsleeftijd (2x)
- predikant vraagt ontheffing uit het ambt (5x)
- emeritering predikant (regulier/vervroegd) (25x)
- non-actiestelling en later schorsing predikant
- mogelijke afzetting predikant
- hoe te handelen als predikant én kerkenraad losmaking verzoeken
- situatie predikant na twee jaar ziekte
- recht op verhogen emeritaatsuitkering van gewezen predikant

b. kerkenraad/ouderlingen/diakenen/preekbevoegden

- diaken die eigen kind niet laat dopen – kan hij aanblijven
- hulp bij lokale spanning i.v.m. de eenwording GKv-NGK
- welke ruimte heeft een preeklezer om een eigen preek te maken
- verlenging preekbevoegdheid terwijl er spanning is met de eigen kerkenraad
- kan een kerkelijk werker tijdelijke preekbevoegdheid krijgen (zonder besluit regio)
- mag een preekbevoegde avondmaal/doop bedienen
- schorsing ouderling ivm afwijkende leer
- schorsing ouderling waardoor kerkenraad te klein wordt
- hoe handelen bij bezwaar tegen benoeming ouderling
- aanwezigheid ouderlingen bij middag-samenkomst die door kerkenraad belegd wordt
- familiebanden binnen de kerkenraad
- echtpaar als ambtsdrager
- beoordeling preekbevoegdheid na eerdere afwijzing
- kerkelijk digitaal documentenbeheer

c. gemeenteleden

- doop van een kind van alleengaande moeder, verwekt met donorzaad
- doop adoptiekind vervroegen (vóór de uitspraak van een rechter)
- doopbediening door PKN-predikant
- stemrecht voor doop- en gastleden
- doop van kind van ex-leden met een huisgemeente of van online betrokken niet-leden
- huwelijksbevestiging waarbij een partner niet belijdend lid is

d. regionale vergadering, landelijke commissies

- verzelfstandiging missionair project, rol regionale vergadering bij instituering
- rol van de regio bij conflict predikant-kerkenraad
- omgaan met privacy-stukken op regionale vergadering

- eigenaarschap pand dat door landelijke commissie beheerd wordt
- deelname kerken aan beroepbaarstellend onderzoek
- meedenken in beleid landelijke commissie
- meedenken in actualiseren van statuten missionaire samenwerkingsverbanden
- betekenis van AVG-wetgeving voor kerken (afkondiging, notulen, geheimhouding e.d.)

2. Adviesvragen die door de algemeen secretaris direct beantwoord zijn:

- welk ondertekeningsformulier voor ouderlingen/diakenen
- wat kan predikant doen als de kerkenraad eenzijdig de verbinding wil verbreken
- masterstudent vraagt zich af of hij predikant kan worden ivm binding aan belijdenis
- mag een niet-predikant de openbare geloofsbelijdenis afnemen
- kan er revisie gevraagd worden van de eenwordingsbesluiten GKv-NGK
- wat te doen bij spanning tussen een emeritus en de kerkenraad die toezicht heeft
- hoe vaak huwelijksbevestiging afkondigen
- op welke manier legt de diaconie verantwoording af aan de kerkenraad
- wanneer een attestatie, wanneer alleen kerkelijke gegevens
- kan een eerder gegeven bevoegdheid tot bedienen van sacramenten verlengd worden
- is een financiële regeling bij ontheffing predikant verplicht
- wat is de rol van de regionale vergadering bij vertrek van een predikant
- kan een diaken benoemd worden tot ouderling zonder verkiezing
- hoe kan een (missionaire) gemeente toetreden tot het kerkverband
- wat betekent 'goedkeuring instituering' wanneer ambtsdragers al bevestigd zijn
- moet het archief van deputaten appelzaken van een classis bewaard blijven
- heeft een regionale vergadering een fysiek postadres nodig
- kan een NGK-predikant bevestigd worden door een CGK-voorganger (niet-predikant)
- hoe verloopt de KvK-inschrijving bij de vorming van een samenwerkingsgemeente
- hoe regel je de tenaamstelling van onroerend goed
- krijgen ouderlingen en diakenen een benoemingsbrief
- welke procedure moet ik doorlopen om preekbevoegdheid te ontvangen
- wat houdt 'instemming van de gemeente' in
- hoe houden twee kerkenraden toezicht op één predikant
- is het vormsel (RK) gelijk te stellen aan openbare geloofsbelijdenis
- wat is de actuele gedragscode voor ambtsdragers
- wat is de route naar 'roeping voor een bijzondere taak'
- rol van regionale vergadering bij samenvoeging van kerken
- kunnen jongeren meestemmen in een beroepingsvergadering
- welk beleid bij vertrek van gemeenteleden
- wat moet vermeld in een aanbevelingsbrief voor aanvraag preekbevoegdheid
- kan een niet-preekbevoegde het avondmaal bedienen
- kan een kerkenraad een aanbeveling met aantekening geven in een losmakingstraject
- is het mogelijk lid te zijn van twee kerken
- vraagt toetsing van bezwaar tegen bevestiging ambtsdrager om een onafhankelijke cie
- is een smalle regionale vergadering bevoegd om losmaking goed te keuren
- op welk moment wordt het verbindingsformulier getekend
- kan in een leesdienst een ambtsdrager bevestigd worden
- is het voldoende om de talstelling één maal af te kondigen
- wat is de procedure bij ontheffing uit het ambt van een emerituspredikant
- mag je namen afkondigen van leden die je 'uitschrijft' vanwege geen contact
- welke rol heeft de regionale vergadering bij een SIP-overeenkomst
- kan een PKN-predikant voorgaan in een NGK-dienst
- wat zijn in de NGK de regels voor revisie/herziening (gevraagd vanuit CGK)
- hoe te handelen met kerkelijk werker die andere boodschap uitdraagt
- kan een niet-predikant een huwelijk bevestigen
- kan iemand lid worden zonder aanbeveling als hij terugkeert na onttrekking

- mag ik als kerkelijk werker kinderen dopen
- is iemand belijdend lid als hij de kinderdoop-vragen beantwoord heeft
- is er een model akte toelating tot het ambt
- hoe te handelen als verkozen ouderling bedankt
- toelating tot het ambt (predikant) na scheiding
- kan een nieuwe regio deputaten van een oude regio dechargeren
- kan een kerkenraad doorgaan met verbouwplannen als er bezwaar is ingediend
- is er beleid voor omgaan met polyamorie
- kan iemands lidmaatschap beëindigd worden zonder opnieuw info aan de betrokkene
- verantwoordelijkheid regionale vergadering bij kleine kerk zonder ambten
- hoe omgaan met bezwaren tegen proces bij roeping predikant
- positie predikant als hij aanvaarding van een roeping terugneemt
- route ex-predikant naar roeping voor bijzondere taak
- hoe omgaan met geloofsbelijdenis door een dove in een geloofsgemeenschap (geen kerk)
- wat is de procedure bij het roepen van een CGK-predikant; idem bij een PKN-predikant
- wie vertegenwoordigt de kerk bij de oprichting van een stichting
- heeft een ouderling recht op vermelding in de notulen van zijn afwijkende visie
- kan de kerkenraad een niet-ouderling machtigen om het avondmaal te bedienen
- als een kerkenraad bezwaar heeft tegen het LHB-besluit: revisie vragen of in beroep gaan
- moet kerkenraad inhoudelijk geïnformeerd over de reden van ontheffingsvraag ouderling
- hoe te handelen als een gemeentelid huwelijksbevestiging in een PKN-kerk vraagt
- kan ik als predikant bezwaar maken tegen een voorgenomen losmaking
- kan een afkondiging van openbare geloofsbelijdenis zonder het 'indien geen bezwaren'
- welke doopvragen kunnen worden gesteld aan een RK-moeder
- wat is de rechtsgang bij bezwaar in een samenwerkingsgemeente
- hoe betrekken we nieuw gedoopten die in internationale diensten kerken
- hoe om te gaan met verlangen naar avondmaalsviering in groepen, los van de kerkdienst
- hoe kan ik als buitenlandse predikant toegelaten worden als NGK-predikant
- hoe te handelen met een emeritus-predikant die CGK-lid wil worden
- welke mededeling na ontheffing van een ouderling
- heb ik als gemeentelid recht op informatie uit de kerkenraad
- kan de kerk vertegenwoordigd worden door een niet-gekozen niet-ambtsdrager
- hoe te handelen als een predikant ernstig ziek wordt na aanvaarding van een roeping
- rol en verantwoordelijkheid regionale vergadering bij afzetting
- is een gemeentelid medeverantwoordelijk voor het beleid van de kerkenraad
- huwelijksbevestiging wanneer één partner geen lid is
- mogen alleen preken van NGK-predikant gelezen worden in een 'leesdienst'
- uitstel van overgang predikant na aanvaarding roeping
- sacramentsbediening in missionair project
- hoe te handelen met een broeder die, behalve in eigen gemeente, voorgaat in Mozaïek
- kan een CGK-preeklezer voorgaan in een NGK
- kan openbare geloofsbelijdenis en huwelijksbevestiging gecombineerd worden
- ruimte voor ouders die kind willen laten opdragen i.p.v. dopen
- wat moet staan in aanbeveling die predikant meekrijgt bij vertrek
- kan iemand zich onttrekken zonder mededeling aan de gemeente
- geen beleid over LHB-relaties, maar beslissen per situatie, is dat verantwoord
- meedenken over akkoord voor samenwerking bij gezamenlijk roepen van predikant
- huwelijksbevestiging waarbij één partner geen lid is
- is een gemeentelid medeverantwoordelijk voor het beleid van de kerkenraad (LHB)
- welke meerderheid is nodig bij verkiezing van een ambtsdrager
- vraagt een benoemde ouderling ontheffing of is het een 'niet aanvaarden'
- kan een huwelijk bevestigd worden als er een geregistreerd partnerschap vooraf ging
- wat is de rol van een regionale vergadering bij de afzetting van een predikant
- hoe vraag ik preekbevoegdheid aan

- hoe neemt de kerkenraad een elders gedoopte partner op als lid van de gemeente
- welke route als een voltijds predikant een roeping ontvangt in deeltijd
- kan een predikant zelf de doop bedienen bij een mogelijk stervende baby
- welke opties als kerkenraad de predikant wil vrijstellen voor pastoraal werk elders

Bijlage 3: Oude concept besluittekst CPP en antwoord moderamen Synode Deventer 2023

De CKA voegde bij het rapport aan de Synode Deventer 2023 de volgende besluittekst:

Materiaal:

rapport van de commissie kerkelijke adviezen, d.d. 11 juni 2026.

Besluit 1: een commissie pastorale hulp aan predikanten na losmaking of onvrijwillige beëindiging van hun ambt (CPP) in te stellen.

Besluit 2: deze commissie op te dragen:

- a. 1. contact te zoeken met predikanten (en hun gezinsleden) die losgemaakt zijn en/of hun ambt onvrijwillig hebben moeten beëindigen;
 2. indien gewenst hen samen met hun eventuele gezinsleden bij te staan in de psychologische en pastorale problemen die ontstaan zijn als gevolg van bovengenoemde situaties;
 3. indien gewenst hen samen met hun eventuele gezinsleden te wijzen op deskundigen die psychologische hulp kunnen verlenen;
 4. indien gewenst voor langere tijd hen samen met hun eventuele gezinsleden pastoraal te ondersteunen, eventueel met hulp van anderen;
 5. ook in andere situaties waarin de verhoudingen tussen predikant en kerkenraad en/of gemeente onder druk staat, al dan niet tijdens een proces van losmaking of anderszins onvrijwillige ambtsbeëindiging, op verzoek van predikant en/of kerkenraad pastorale hulp te verlenen.
- . binnen de kerken zo breed mogelijk aandacht te geven aan het bestaan van deze commissie.

Besluit 3:

deze commissie een budget van € 4000 toe te kennen voor de jaren 2024 t/m 2026.

Op 4 oktober behandelde het moderamen dit rapport in haar vergadering. Ze zond het volgende citaat uit haar vergaderverslag:

2 oktober 2024 van CKA: rapport inzake pastorale hulp aan predikanten, met het voorstel om daarvoor een commissie te benoemen en budget vrij te maken.

Deze taak kunnen we niet beleggen bij het SKW, omdat die in de eerste plaats kerkenraden en commissies van beheer ondersteunt, de zgn. 'werkgeverskant'.

Het voorstel vloeit voort uit een opdracht die aan de CKA is verleend; ook de CFB is al op de hoogte.

We brengen dit niet meer als voorstel op deze synode. Wel geven we als moderamen akkoord om deze commissie voorlopig op te starten (het werk loopt inmiddels al) en het dan via het rapport van CKA – en van onszelf – aan de volgende synode te laten bevestigen.

De CKA wil graag bekendheid geven aan het bestaan van deze nieuwe commissie. We willen daarmee wachten tot na de novembervergadering van de synode; dan zetten wij het in de moderamenbrief en kan CKA ermee de boer op.

Bijlage 4: Totaal van voorgestelde besluitteksten CKA

Materiaal:

rapport van de commissie kerkelijke adviezen, d.d. 11 juni 2026, hoofdstuk 4.

Besluit 1: (Goedkeuring start commissie pastoraat aan predikanten)

[toevoeging bij een besluit tot decharge, uit rapport hoofdstuk 4:]

goedkeuring te verlenen aan het handelen van de CKA, onder goedkeuring van het moderamen van de Synode Deventer 2023, in de instelling en opstart van de commissie pastoraat aan predikanten, vooruitlopend op een besluit van de Synode van Best 2026.

Besluit 2: (Algemene opdrachten)

de commissie kerkelijke adviezen de volgende opdrachten te geven:

- a. op verzoek te adviseren over kerkrecht en kerkorde;
- b. de adviezen te geven die kerkenraden in verschillende situaties verplicht zijn te vragen conform de kerkorde en de bijbehorende regelingen;
- c. de kennis van het kerkrecht en de toepassing ervan actief te bevorderen door publicaties en aandacht in (digitale) media;
- d. overleg te voeren met, en waar dat wenselijk is door te verwijzen naar andere instanties: Steunpunt KerkenWerk (SKW), Kerkpunt, Interkerkelijke Commissie Geschilbehandeling (ICG), Commissie Kerkelijke Onderzoeken, CGMV|predikantenvereniging, commissie pastoraat aan predikanten e.d.;
- e. met de deputaten kerkorde en kerkrecht van de CGK het Overleg Geschilbehandeling te vormen als kerkelijke inbedding van de ICG;
- f. deel te nemen aan DOE, DeputatenOverleg Eenheid;
- g. deel te nemen aan de werkgroep ambt onder leiding van SKW;
- h. aanspreekpunt te zijn voor verzoeken tot wijziging van de kerkorde en de landelijke regelingen;
- i. zo nodig de volgende synode te dienen met voorstellen tot wijziging van de kerkorde en de landelijke regelingen;
- j. te zorgen voor een steeds actuele publicatie van de kerkorde en de landelijke regelingen.

Besluit 3: (aanvullende, incidentele opdrachten)

[uit rapport hoofdstuk 6.12 (en eventueel uit hoofdstuk 7)]

de commissie kerkelijke adviezen aanvullend op te dragen:

- a. 11. de namen van landelijke regelingen zo te wijzigen dat meerdere regelingen bij één kerkorde-artikel onderscheiden worden door een toegevoegde letter;
- b. (12. die rapporten en besluiten van GS en LV uit de recente geschiedenis van de GKv en de NGK beschikbaar te maken voor de kerken die, hoewel ze na 1 mei 2023 geen rechtskracht hebben, wel van blijvende waarde kunnen zijn voor kerkenraden en regio's.)

Besluit 4: (wijzigingen in landelijke regelingen m.b.t. 'kerkelijke VOG')

[uit rapport hoofdstuk 3, 'Kerkelijke VOG']

- a. met instemming kennis te nemen van de overwegingen van de commissie kerkelijke adviezen inzake een kerkelijk tuchtreger;
- b. in de landelijke regeling B8 **bijzondere preekbevoegdheid** artikel 8 te vervangen door een nieuw artikel:

8 voormalig predikant:

- 8.1 Wanneer de betrokkene de kerken eerder heeft gediend als predikant maar uit zijn ambt is ontheven of afgezet of zijn ambt na losmaking beëindigd zag, voegt hij bij zijn aanvraag bovendien de volgende stukken:
 - a. een verklaring van de kerkenraad die hem destijds uit zijn ambt heeft ontheven of afgezet of hem heeft losgemaakt;
 - b. een verklaring van de regionale vergadering die de ontheffing, de afzetting of de losmaking destijds heeft goedgekeurd;

- c. een verklaring van de CKO, die hiertoe vooraf met de betrokkene heeft gesproken.
- 8.2 Uit de genoemde verklaringen moet blijken dat de redenen voor de ontheffing, de afzetting of de losmaking in de huidige situatie geen belemmering vormen voor een hernieuwde preekbevoegdheid van de betrokkene.
- 8.3 Op grond van de genoemde verklaringen kan de regionale vergadering besluiten de betrokkene preekbevoegdheid te verlenen zonder het gebruikelijke onderzoek. Hiertoe is te meer reden wanneer de ambtsdienst van de betrokkene pas recent beëindigd is.
- c. In de landelijke regeling B13 ***schorsing predikant*** toe te voegen:
 - 2.3 Gaat het om feiten die volgens het strafrecht strafbaar zijn, dan stimuleert de kerkenraad aangifte bij de politie, naast de kerkelijke maatregelen.
- d. In de landelijke regeling B13 ***afzetting predikant*** toe te voegen:
 - 5. vervolg**
 - 5.1 De CKA adviseert de kerkenraad over de mogelijkheden om de afgezette predikant voor langere tijd te begeleiden.
- e. In de landelijke regeling B18 ***schorsing ouderling of diaken*** toe te voegen:
 - 2.3 Gaat het om feiten die volgens het strafrecht strafbaar zijn, dan stimuleert de kerkenraad aangifte bij de politie, naast de kerkelijke maatregelen.
- f. In de landelijke regeling B18 ***afzetting ouderling of diaken*** toe te voegen:
 - 4. vervolg**
 - 4.1 De CKA adviseert de kerkenraad over de mogelijkheden om de afgezette ouderling of diaken voor langere tijd te begeleiden.
- g. In de landelijke regeling B20 ***kerkelijk werker*** een nieuw artikel 4 toe te voegen (de bestaande artikelen 4 en 5 worden omgenummerd tot 5 en 6):
 - 4. voormalig predikant**
 - 4.1 Wanneer een kerkenraad iemand wil aanstellen die de kerken eerder heeft gediend als predikant, vraagt hij van de betrokkene een verklaring van de kerkenraad die hem uit zijn ambt heeft ontheven of afgezet of hem heeft losgemaakt. Uit de verklaring moet blijken dat er vanuit het verleden geen belemmeringen zijn om de betrokkene in de huidige situatie aan te stellen tot kerkelijk werker.
- h. De CKA op te dragen de kerkenraden, zowel in het algemeen als in voorkomende gevallen, te attenderen op het belang van het afgeven van een eerlijke aanbeveling, juist ook bij vertrek naar een andere kerkgemeenschap.

Besluit 5: (Overige wijzigingen in landelijke regelingen)

[Uit rapport hoofdstuk 6]

[6.1]

- a. in de landelijke regeling B4 ***goedkeuring aanvaarde roeping*** artikel 2.4 te schrappen ('De toe-gelatene ondertekent het verbindingsformulier, als bedoeld in art. A2.5 KO.').

[6.2]

- b. In de landelijke regelingen B8 ***bijzondere preekbevoegdheid***, art. 10.3, B9 ***emeritaat***, artikel 4.1 en B12 ***losmaking predikant***, artikel 5.2, als voetnoot op te nemen: 'Let op: na overgang van het toezicht tekent betrokkene in de nieuwe toezichthoudende vergadering opnieuw het verbindingsformulier conform regeling A2 ***verbindingsformulier*** art. 2.3.'

[6.3]

- c. Een nieuwe landelijke regeling B3 ***toezicht op de predikant*** als volgt vast te stellen:

LANDELIJKE REGELING

B3 toezicht op de predikant

2 februari 2026

1. kerkenraad

- 1.1 De kerkenraad van de kerk waaraan de predikant is verbonden, houdt toezicht op de ambtsdienst van de predikant.

- 1.2 Bij emeritering naar artikel B9 KO of losmaking naar artikel B12 KO kan de regionale vergadering volgens de regelingen bij die artikelen een andere kerkenraad aanwijzen voor het toezicht.

2. elders gemeentelid

- 2.1 Wanneer een predikant gemeentelid is in een andere kerk dan die waarvan de kerkenraad toezicht houdt op zijn ambtsdienst, erkennen beide kerkenraden elkaars verantwoordelijkheid: de één in het toezicht op de betrokkene als gemeentelid, de ander in het toezicht op zijn ambtsdienst.
- 2.2 De beide betrokken kerkenraden voorzien elkaar van de informatie die de andere nodig heeft voor zijn verantwoordelijkheid in het toezicht. Dit geldt in het bijzonder bij de toepassing van artikel B13, C11 of D5 KO.
- 2.3 De bepalingen onder 2.1 en 2.2 gelden ook wanneer de predikant gemeentelid is binnen een andere kerkgemeenschap; de betrokken kerkenraden leggen dit vast in een overeenkomst.

3. onttrekking

- 3.1 Wanneer een predikant handelt in de zin van artikel C11 KO of zich aansluit bij een andere kerkgemeenschap en een overeenkomst als genoemd onder 2.3 niet mogelijk blijkt, verklaart de kerkenraad die toezicht houdt op zijn ambtsdienst, na advies van de commissie kerkelijke adviezen en onder goedkeuring van de regionale vergadering, het ambt van de betrokkene voor beëindigd en verliest deze zijn bevoegdheid. De kerkenraad doet hiervan mededeling aan alle Nederlandse Gereformeerde Kerken.
- 3.2 De predikant kan tegen een besluit dat genomen is met goedkeuring van de regionale vergadering rechtstreeks beroep instellen. Tegen een voorlopig besluit staat niet de weg van bezwaar en beslissing op bezwaar naar artikel F4.3 KO open.

[6.4]

d. in de kerkorde in artikel B6 **rechtspositie predikant:**

1. toe te voegen artikel B6.2: De verbintenis van de predikant aan de plaatselijke kerk ligt vast in de roepingsbrief en de aanvaardingsbrief. Een wezenlijke wijziging van deze verbintenis behoeft de goedkeuring van de regionale vergadering;
2. het huidige B6.2 om te nummeren naar B6.3, met weglating van het woord 'plaatselijke';
3. het huidige B6.3 om te nummeren naar B6.4;

e. In de landelijke regeling B4 **roeping predikant**

1. toe te voegen art. 2.5 Wanneer de predikant de roeping aanvaardt, vermeldt hij in de aanvaardingsbrief dat hij de in de roepingsbrief omschreven taak aanvaardt en instemt met het toegezegde levensonderhoud.
2. het opschrift van artikel 2 te wijzigen in: roepings- en aanvaardingsbrief.

[6.5]

f. in de landelijke regeling B9 **emeritaat:**

1. artikel 2.2 te wijzigen in: Wanneer de arbeidsongeschiktheid langer duurt dan twee jaar en vastgesteld is op meer dan 60 procent, en het SKW deze situatie op grond van de rapportage van een verzekeringsarts als blijvend beoordeelt, verleent de kerkenraad de predikant emeritaat.
2. toe te voegen artikel 2.3: Wanneer de arbeidsongeschiktheid langer duurt dan twee jaar en vastgesteld is op 60 procent of minder, en het SKW deze situatie op grond van de rapportage van een verzekeringsarts als blijvend beoordeelt, vermindert de kerkenraad de taak van de predikant met eenzelfde percentage. Artikel B4.5 KO en de bijbehorende landelijke regeling zijn daarbij van toepassing.

- [6.6]
- g. aan de landelijke regeling B9 **emeritaat** toe te voegen:
- 6. bericht voor het SKW**
- 6.1 Van een goedgekeurde emeritering geeft de regionale vergadering bericht aan het SKW, met vermelding van de datum waarop het emeritaat ingaat.
- [6.7]
- h. in de landelijke regeling B11 **non-actiefstelling predikant** artikel 1 als volgt te wijzigen:
- 1.1 De kerkenraad kan besluiten tot non-actiefstelling om ruimte te scheppen voor predikant, kerkenraad en gemeente voor het werken aan verbetering van hun onderlinge relatie en werksituatie.
- 1.2 De kerkenraad kan ook besluiten tot non-actiefstelling om te onderzoeken of er reden is voor schorsing van de predikant. Non-actiefstelling is geen alternatief voor schorsing.
- [6.8]
- i. In de landelijke regeling B13 **schorsing predikant** artikel 5.1 en in de landelijke regeling B18 **schorsing ouderling of diaken** artikel 3.4 als volgt te wijzigen: De kerkenraad informeert de gemeente over de schorsing, zo mogelijk in samenwerking met de predikant (resp. de betrokken ouderling of diaken)
- [6.9]
- j. In de landelijke regelingen B13 **schorsing predikant** en B18 **schorsing ouderling of diaken** respectievelijk artikel 6.2 en 4.2 als volgt te wijzigen (met weglating van de woorden 'hij zich wel bekeert maar'): Afzetting volgt wanneer de predikant (resp. de betrokken ouderling of diaken) in zijn zonde of kwalijke handelwijze volhardt, of wanneer de impact van zijn zonde te groot is om hem nog te laten dienen als ambtsdrager.
- [6.10]
- k. In de landelijke regelingen B13 **afzetting predikant** en B18 **afzetting ouderling of diaken** de artikelen 2.2 als volgt aan te vullen: 'Zowel de kerkenraad als de predikant (resp. betrokken ouderling of diaken) kunnen zich laten bijstaan door een raadsman'.
- [6.11]
- l. In de landelijke regeling B21 **klachtrecht seksueel misbruik** artikel 3.1 als volgt te wijzigen: Wanneer de klachtencommissie of beroepscommissie uitspraak heeft gedaan over de gegrondheid van de klacht, aanvaardt een kerkelijke vergadering deze uitspraak als grondslag voor haar handelen. De kerkelijke vergadering is hiertoe bevoegd zonder eigen nader onderzoek.
- [6.12]
- m. de CKA op te dragen de namen van landelijke regelingen zo te wijzigen dat meerdere regelingen bij één kerkorde-artikel onderscheiden worden door een toegevoegde letter.

Bijlage 5: Voorgestelde besluitteksten CPP

Materiaal:

hoofdstuk 4 en bijlage 3 van het rapport van de commissie kerkelijke adviezen over de commissie pastoraat aan predikanten, dd 11 juni 2026.

Besluit 1: (Afzonderlijk besluit m.b.t. de commissie pastoraat aan predikanten)

[uit rapport hoofdstuk 4, Pastorale zorg aan predikanten]

1. een commissie pastoraat aan predikanten (CPP) in te stellen voor pastorale hulp aan predikanten na losmaking of onvrijwillige beëindiging van hun ambt.

Besluit 2 :

deze commissie op te dragen:

1. op hun verzoek contact te onderhouden met predikanten (en hun gezinsleden) die losgemaakt zijn en/of hun ambt onvrijwillig hebben moeten beëindigen;
2. indien gewenst hen en hun eventuele gezinsleden bij te staan in de psychologische en pastorale problemen die ontstaan zijn als gevolg van bovengenoemde situaties;
3. indien gewenst hen en hun eventuele gezinsleden te wijzen op deskundigen die psychologische hulp kunnen verlenen;
4. indien gewenst voor langere tijd hen samen met hun eventuele gezinsleden pastoraal te ondersteunen, eventueel met hulp van anderen;
5. ook in andere situaties waarin de verhoudingen tussen predikant en kerkenraad en/of gemeente onder druk staat, al dan niet tijdens een proces van losmaking of anderszins onvrijwillige ambtsbeëindiging, op verzoek van predikant en/of kerkenraad pastorale hulp te verlenen;

Besluit 3:

1. binnen de kerken zo breed mogelijk aandacht te geven aan het bestaan van deze commissie;
2. contact te houden met commissies en andere instellingen die betrokken zijn bij losmaking of onvrijwillige ambtsbeëindiging van predikanten.

Besluit 4:

aan de commissie pastoraat aan predikanten voor de periode 2027-2029 voor reis- en vergaderkosten een budget toe te kennen van € 1.000 per jaar (totaal: € 3.000).

Bijlage 6: Samenstelling commissie

Door de synode van Deventer 2023 werden benoemd:

M.J. (Maarten) Verkerk, voorzitter	Hoensbroek	
ds. G. (Gerry) Bos-Kaptein	Nijmegen	tussentijds afgetreden
G. (Gerben) Dijkman	Utrecht	
mw. J. (Janine) van Drieënhuizen	Apeldoorn	
ds. A.P. (Albert) Feijen	Hardenberg	
ds. J.M. (Jan Michiel) de Groot	Wezep	
ds. K. (Kornelis) Harmannij	Harderwijk	
P.P. (Peter) de Jonge	Rotterdam	
ds. H. (Huibert) van Noort	Sauwerd	tussentijds afgetreden
mw. ds. G.B. (Berdien) Wijnalda-Spoelman	Roodeschool	
ds. A. (Albert) Veerman	Bergen op Zoom	tussentijds afgetreden
ds. J.G. (Hans) Vel Tromp	Veenendaal	
ds. R.J. (Rob) Vreugdenhil	Amersfoort	
mw. M. (Marjon) Zielhuis	Dronten	

Na sluiting van de synode werd ds. R.A.I. (Robert) van Ommen benoemd door het moderamen van de synode, om een lege plek in de CKA in te vullen. Op 17 januari 2026 overleed hij plotseling. In een aanvullende brief aan de synode zullen we aangeven welke leden opnieuw voor benoeming in aanmerking komen en wie we voordragen om nieuw benoemd te worden.